

Respice , Asspice , Perspice

ACADEMIA OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ DIN
ROMÂNIA
SECTIJA DE ȘTIINȚĂ MILITARĂ

REVISTA DE ȘTIINȚE MILITARE

STUDII MILITARE DE APĂRARE

ANUL II, 2002, Nr. 2 (3)
BUCUREŞTI - ROMÂNIA

ANUL II, 2002, Nr. 2 (3)
BUCUREŞTI - ROMÂNIA

CUPRINS

SESIUNEA ȘTIINȚIFICĂ DE PRIMĂVARĂ

CONFLICTELE MILITARE ALE SFÂRȘITULUI
MILENIULUI AL II-LEA ȘI ÎNCEPUTUL
MILENIULUI AL III-LEA

COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE

Evoluția conflictelor militare la începutul erei informaționale

- General maior (r) dr. Constantin Mincu 2
Colonel prof. univ. dr. Gruia Timofte

Terorismul și antiterorismul - noi tipuri de conflicte militare specifice sec. al XXI-lea

- General de corp de armată prof. univ. dr. Anghel Andreescu..... 7

Întrebuițarea structurilor militare în acțiuni integrate în situații de criză și în caz de război

- Colonel prof. univ. dr. Gheorghe Toma..... 10

Integrarea în NATO – o necesitate strategică

- Dr. arh. Gheorghe IONĂSCU 13

Războiul informațional - prezent și perspectivă

- Colonel (r) prof. univ. dr. Constantin Teodorescu..... 15

DISCURS DE RECEPȚIE

Considerații generale de ordin strategic, operativ și tactic privind acțiunile armatei române în revoluția din decembrie 1989

- General maior (r) prof. univ. dr. Costache Codrescu 20

OPINII, DEZBATERI, PUNCTE DE VEDERE

Formarea și dezvoltarea profesională a resursei umane în forțele terestre

- General locotenent conf.univ.dr. Eugen Bădălan..... 30

Arta militară

- General locotenent (r) prof.univ.dr. Valentin Arsenie 35

Mareșalul Constantin Prezan

- General de brigadă (r) dr. Constantin Ucrai

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE

Președinte:
General doctor Mihail Popescu

Vicepreședinte:
General locotenent (r) prof.univ.cons.dr. Valentin Arsenie

Membri:
General locotenent conf. univ .dr. Eugen Bădălan
General major conf. univ. dr. Teodor Cearapin
General locotenent (r) prof. univ. cons. dr. Iulian Topliceanu
General major prof. univ. cons. dr. Costache Codrescu
Contraamiral prof. univ. dr. Gheorghe Marin
General de brigadă prof. univ. dr. Constantin Onișor
Comandor prof. univ. dr. Florian Rîpan

COLEGIUL DE REDACȚIE

Redactor șef:
General de brigadă prof. univ. dr. Constantin Onișor

Redactori:
General locotenent (r) dr. Mihai Iliescu
General major (r) dr. Constantin Mincu
Colonel prof. univ. dr. Gheorghe Toma
Colonel prof. univ. dr. Gheorghe Boară
General de brigadă (r) prof.univ.cons.dr. Niculae Ciobanu

Secretar general:
Colonel prof. univ. dr. Viorel Buță

Secretariat tehnic:
Maior lect. univ. dr. Ion Roceanu
Căpitan Marius Stănculescu

Tehnoredactare computerizată:
M.m. Costel Voica

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

Academia Oamenilor de Știință din România
Calea Griviței 21, sector 1,
Telefon: 4.01 / 659.27.25; 4.01 / 469.20.72
Tel/Fax: 048 / 21.92.90
Fax: 4.01 / 650.59.30
Telefon: 092 / 38.00.63
e-mail: romscient@post.ro

I.S.S.N. 1582-7410

ÎN ATENȚIA AUTORILOR

Pentru editarea Revistei în condiții cât mai bune, reținem atenția autorilor cu câteva recomandări:

- ☞ materialele trimise spre publicare în Revista de Științe Militare se vor expedia în două exemplare la: Academia Oamenilor de Știință din România, Calea Griviței 21, sector 1, București;
- ☞ articolele vor fi dactilografiate pe hârtie corespunzătoare, format A4, încadrate pe pagină, cu o margine lată de 2,5-3,5 cm în partea stângă, cu 32-35 rânduri pe pagină, pe o singură față;
- ☞ se vor menționa numele și prenumele autorului, specialitatea și titlurile științifice, funcția încadrată și adresa exactă a acestuia; responsabilitatea ca articole expediate pe adresa revistei pentru publicare să nu fie trimise în același timp și la alte publicații aparținere autorilor;
- ☞ materialele să nu depășească 5-10 pagini;
- ☞ insistăm asupra folosirii unui limbaj clar și cursiv și dorim a se specifica – acolo unde este cazul – locul din text unde urmează să fie introduse eventualele grafice, tabele, statistică, fotografii etc.;
- ☞ se vor evita abrevierile în titlu și uneori în text cu excepția celor consacrate; utilizarea, totuși, a acestora trebuie să fie precedată de terminologia completă, atunci când se folosesc pentru prima dată în text;
- ☞ graficele, desenele, statisticile, legendele și fotografiiile vor fi executate pe un suport corespunzător (hârtie, calc etc.), cu tuș negru și respectiv vor trebui să aibă un contrast corespunzător;
- ☞ bibliografia va fi indicată la sfârșitul materialului, în ordinea în care se fac referirile în text și marcate cu cifre arabe sau axterix; aceasta va cuprinde: autorul, titlul (în limba originală), editura, anul – pentru cărți și pentru periodice – autorul, titlul materialului, revista, anul, numărul, paginile;
- ☞ în legătură cu conținutul materialelor, ideile prezentate, comentariile făcute și expresiile folosite, redacția va尊重a stilul autorului, însă responsabilitatea asupra lor va apartine acestuia;
- ☞ articolele neacceptate pentru publicare nu se restituie autorilor.

Revista de Științe Militare este o publicație menită să reflecte idei și opinii semnificative privind problemele științei militare care suscătă interes în România și nu numai. Opiniile exprimate aparțin autorilor articolelor publicate și nu întotdeauna reflectă, în mod necesar, vederile sau convingerile Secției de Știință Militară din Academia Oamenilor de Știință din România.

**ACADEMIA OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ
DIN ROMÂNIA**

Secția de Științe Militare

SESIUNEA ȘTIINȚIFICĂ DE PRIMĂVARĂ - 2002 -

CONFLICTELE MILITARE ALE SFÂRSITULUI MILENIULUI AL II-LEA ȘI ÎNCEPUTUL MILENIULUI AL III-LEA

EVOLUȚIA CONFLICTELOR MILITARE LA ÎNCEPUTUL EREI INFORMAȚIONALE

THE DEVELOPMENT OF MILITARY CONFLICTS
AT THE BEGINNING OF THE INFORMATICS ERA

- General maior (r) dr. Constantin MINCU -

Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România

- Colonel prof. univ. dr. Gruia TIMOFTE -

Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România

Abstract

There is absolutely no doubt that advanced information and communication technologies and the capabilities that they impart will significantly change the nature of military roles, missions, and methods. Change will come not only to the militaries powerful nation states but to the militaries of smaller states and non-state actors.

The contemporary analysts identify six consequences of the Information Age that will have profound effects on militaries: (1) time and distance will become less important as constraints, (2) more international actors will affect events, (3) boundaries between international actors will become more permeable, (4) democratic governments and free market economies will flourish, but not become the only forms of government or economic organization, (5) trends toward regionalization and globalization will accelerate, (6) the disparity between haves and haves-not will increase.

We have to point out that, as important as Information Age technologies are in inducing change, they are not the only technologies that are experiencing sizeable advances. The real revolution in military affairs may well arrive when advanced information and communication technologies that are advancing rapidly and which have military applications.

Nu există nici o îndoială că tehnologiile avansate ale informației și comunicațiilor, precum și capacitatele pe care le oferă acestea vor schimba în mod semnificativ rolul, misiunile și metodele specifice mediului militar, nu numai la nivelul marilor puteri, ci și la cel al statelor mici cât și al participanților non-statali.

În întreaga lume, strategii și planificatorii din domeniul apărării încearcă să găsească răspunsuri la numeroasele întrebări privind natura acestor evoluții, ritmul în care vor avea loc, modalitatea de gestionare a tranzitiei de la situația actuală la cea viitoare. După cum atestă majoritatea cercetătorilor și evidențiază fiecare zi

de la începutul secolului al XXI-lea, era informațională inaugurează schimbări majore, de fond, în orice efort și acțiune umană.

Indicii privind iminența unei revoluții în domeniul militar și-au făcut simțită prezența la începutul anilor '80¹. Dar până la operația „Furtuna în Deșert” din 1991, când SUA au întrebuințat întregul arsenal de armamente cu înaltă precizie de lovire împotriva Irakului și toată lumea a putut să vadă efectele acestuia, precum și nivelul tehnologic avansat la care s-a ajuns, evaluările au fost mai mult de natură teoretică. În anii de după această operație, discuțiile, analizele și teoriile despre implicațiile tehnologiilor erei informaționale asupra pregătirii și ducerii războiului s-au multiplicat substanțial. În același timp, cercetătorii militari au recunoscut că implicațiile noilor tehnologii pentru securitatea națională și politica de apărare se extind dincolo de elementele caracteristice ale preciziei forței. Ca urmare, doctrinele de apărare au început să fie modificate în concordanță cu aceste capacitați iminente. De asemenea, a crescut echipa față de amenințările la adresa informației și infrastructurii informaționale pentru apărare, deoarece tehnologiile erei informaționale oferă nu numai noi capacitați, dar creează, în același timp și noi vulnerabilități.

Abordările recente în acest domeniu evidențiază următoarele aspecte:

- terminologia specifică este în curs de clarificare, iar fenomenele sunt studiate în dinamica lor;
- informația devine un factor din ce în ce mai important în crearea bogăției și chiar un obiect de uz curent;
- creșterea importanței și valorii informației conduce atât la schimbări organizatorice, cât și la noi metode de evaluare a dezvoltării societății și domeniului militar.

Principalele efecte ale erei informaționale asupra *societății*, în ansamblu, sunt următoarele:

- timpul și distanța vor deveni mai puțin importante ca și constrângeri;
- evenimentele vor fi influențate de un număr mai mare de participanți la viața internațională;
- granițele dintre participanți la viața internațională vor deveni tot mai nesemnificative;

¹ D. Alberts, J. Garstka, F. Stein, Network Centric Warfare, National Defense University Press, Washington DC, 1999, p. 15.

➤ democrațiile și economiile de piață vor înflori, dar nu vor deveni unicele forme de guvernare sau organizare economică;

➤ tendințele spre regionalizare și globalizare se vor accentua (unele state și elemente vor încerca să restricționeze sau să împiedice accesul la tehnologia informației; la utilizarea acestora pentru satisfacerea intereselor de grup sau individuale);

➤ va crește, în continuare, dar într-un ritm mai susținut, discrepanța dintre bogăți și săraci (dezvoltarea mai accelerată a statelor puternice și adâncirea decalajelor; distribuția asimetrică a bogăției; sursă de tulburări interne și tensiuni internaționale între state și grupuri de state);

➤ amenințările pot apărea din tot mai multe direcții, au caracter difuz, iar războiul asimetric reprezintă un real pericol, deși nu este nou, pentru securitatea națională și internațională;

➤ oricără de importante sunt tehnologiile informației și telecomunicațiilor, acestea nu sunt singurele care înregistrează evoluții ascendente evidente;

➤ revoluția reală în domeniul militar se va realiza prin combinarea tehnologiei comunicațiilor și informației cu alte tehnologii care au aplicații în acest mediu.

În ceea ce privește *domeniul militar* se desprind următoarele aspecte:

- opiniile tuturor analiștilor converg spre convingerea că strategia, arta operativă și tactica se vor schimba semnificativ;

- după unii autori, evoluțiile în politica de apărare sunt mici, dar crescătoare și accelerate, iar după alții, acestea vor fi masive și brusete;

- noile tehnologii vor asigura avantaje semnificative armelor moderne prin dotarea și instruirea specială a acestora;

- va crește îngrijorarea că tehnologiile și capacitațile moderne vor fi vândute peste tot, în întreaga lume;

- apare necesitatea evaluării limitărilor determinate de tehnologiile moderne asupra capacitaților operaționale;

- este necesară analiza și contracararea amenințărilor unor grupări substațiale la adresa statelor dezvoltate;

- vor crește rolul și impactul operațiilor informaționale asupra mediului militar etc.

Sectia Știință Militară

Oportunitățile oferite de tehnologia informației și comunicațiilor domeniului militar vor contribui la asigurarea condițiilor pentru îmbunătățirea modului de organizare și ducere a războiului. În mod concret, sunt analizate aspecte privind:

- senzorii, radarele și alte echipamente de colectare a datelor și informațiilor, la nivelul cărora se produc perfecționări aproape zilnic; acestea au un grad ridicat de conectivitate la rețelele informaționale prin care se poate asigura un nivel de cunoaștere adecvată a spațiului de luptă modern;
- sistemele de comunicații globale cu mare viteză și fidelitate de transmitere care permit cunoașterea situației din orice punct al planetei;
- creșterea capacitatii de lovire cu înaltă precizie care conduce la producerea de pierderi însemnante adversarului concomitent cu reducerea distrugerilor colaterale;
- abilitatea de a analiza mai bine distrugerile din spațiul de luptă, contribuind la creșterea eficacității și eficienței în ducerea operațiilor;
- necesitatea pregăririi și desfășurării operațiilor informaționale (relații publice, acțiuni psihologice, de comandă și control și electronice) care urmăresc asigurarea protecției datelor, informațiilor și sistemelor informaționale proprii concomitent cu distrugerea celor ale adversarului;
- definirea și redefinirea unor termeni precum sunt: sistem de sisteme; război și operații informaționale; superioritate informațională; război orientat pe centrele rețelei informaționale; revoluție în domeniul militar;
- asigurarea și menținerea superiorității informaționale – capacitatea de a colecta, prelucra și disemina (distribui) un flux neîntrerupt de informații propriu concomitent cu exploatarea sau afectarea capacitatii (abilități) adversarului de a face același lucru. Elementul central al superiorității informaționale îl reprezintă utilizatorul uman al informației. Fără a ști când, unde, de ce și cum să acționeze, luptătorii nu-și pot îndeplini eficient misiunea.

Conceptul și acțiunile aferente acestuia se aplică în mod diferențiat și particular, în funcție de rolul și importanța operațională a elementelor vizate.

De exemplu, generalul Wesley Clark, comandanțul suprem al Forțelor Aliate din Europa, declară în fața Comitetului pentru Forțele Armate din

SESIUNEA ȘTIINȚIFICĂ DE PRIMĂVARĂ

Senatul american în 1999 că NATO putea utiliza „metodele electronice pentru a-l izola pe Milosevic și partidul său politic”². Detaliind, Clark a afirmat că dacă mijloacele electronice erau utilizate împreună cu alte măsuri non-militare, acțiunile de atac militare n-ar mai fi fost necesare.

Particularitățile politicii de apărare în era informațională. Era informațională își pune amprenta asupra tuturor elementelor mediului militar, dar schimbarea acestuia din urmă se manifestă, în principal, în trei direcții:

➤ creșterea rolului informației care devine mult mai importantă decât sursele tradiționale ale bogăției (pământul, munca și capitalul) care nu vor obiective prioritare ale luptei. În aceste condiții, politica de apărare trebuie să-și redefinească obiectivele și să includă activități privind apărarea și/sau protecția informației;

➤ valorile relative care incumbă individului, familiei și societății (interesele materiale; concepția laică și religioasă; onoarea, datoria și patriotismul; alte valori materiale) se vor modifica, în mod inevitabil, pe măsură ce vom fi bombardați cu din ce în ce mai multă informație. Pentru strategii și planificatorii apărării este dificil sau chiar imposibil să precizeze care vor fi aceste schimbări. În principiu, aceste îndoieri se referă la: acceptarea sau nu a pierderilor umane, precum și la valoarea acestora; continuarea luptelor pentru teritori și/sau resurse și precizarea acestora; valoarea bugetelor militare acceptate din punct de vedere politic; nivelul distructiv al forței; acceptarea războiului informațional din punct de vedere politic; serviciul militar obligatoriu etc.;

➤ creșterea fluxurilor informaționale ca volum și viteză între diversele niveluri ierarhice. Comanda și controlul rămân aceleași elemente sensibile, iar necesitatea pentru elaborarea unor decizii imediate, la fața locului, este recunoscută ca fiind o necesitate reală.

Mediul strategic și politica de apărare. În era informațională este afectat și mediul internațional global, în special structura acestuia și modul în care acesta funcționează. Ca urmare, mediul strategic în interiorul căruia este continuată politica de apărare se

² D. Alberts, D. Papp, The Information Age Military, Vol.2, National Defense University Press, Washington DC, 2000, p. 8.

va modifica, probabil, în mod drastic. Aceste schimbări vor avea implicații concrete pentru politica de apărare.

Constrângerile de timp și spațiu. Cu tot mai multe mesaje de diverse tipuri care sunt transmise cu viteze ridicate la distanțe mari, fără pierderi sau cu pierderi minime privind precizia și înțelesul acestora, timpul și spațiul devin din ce în ce mai puțin restrictive asupra multor capacitați și forme de activitate umană. Implicațiile acestora asupra politiciei de apărare sunt contradictorii. Pe de o parte, lărgimea de bandă mare și fiabilitatea ridicată cresc viteza de transmitere și asigură transportul informațiilor privind evoluția situației, în timp real, de la aliniamentul de contact la autoritatea de comandă, ceea ce conduce la concluzia că activitățile de comandă și control devin din ce în ce mai centralizate. Acest fenomen poate fi util în anumite situații deosebite. În celelalte cazuri, fluxurile de informații, cu caracteristicile menționate anterior, vor permite autorităților de comandă să ia decizii la nivelul eșaloanelor unde s-au produs evenimentele. Cu cât volumul de informații care ajunge la autoritatea de comandă crește, cu atât este mai dificil pentru aceasta să se concentreze asupra situației strategice sau din zonele de operații. Ca urmare, se impune elaborarea celor mai numeroase decizii la eșaloanele tactice, iar numărul nivelurilor ierarhice să se reducă.

Multitudinea factorilor internaționali care influențează evenimentele. Tehnologiile informaționale avansate conduc la creșterea rolului corporațiilor multinaționale, organizațiilor neguvernamentale și chiar al personalităților la scară internațională. Cu cât numărul factorilor potențiali cu impact major asupra intereselor naționale ale unui stat este mai mare, cu atât va fi mai dificil pentru autoritatea de comandă să descopere (identifice) acei factori care reprezintă o amenințare serioasă la adresa intereselor sale. Oricum, datorită micșorării rolului timpului și spațiului, durata ciclului de comandă și control se va reduce considerabil.

Fluxurile informaționale ignoră frontierele naționale. Configurația sistemelor informaționale moderne interconectate și alte realizări în tehnologia comunicațiilor și informației fac ca fluxurile de informații să fie reduse uneori cu mare dificultate, iar în alte situații imposibil de micșorat. Aceasta reprezintă o sabie cu două tăișuri: pe de o parte vor crește interacțiunile între participanții internaționali care vor fi benefice pentru democrație și economia de

piață, iar pe de altă parte informațiile considerate inaceptabile sau nefavorabile se pot răspândi cu foarte mare ușurință.

De aceea, anumite guverne au trecut la controlul, restrângerea sau interzicerea accesului la Internet. De exemplu, SUA au încercat în 1999 să controleze pornografia pe Internet, iar cel puțin 20 de guverne controlează, în cea mai mare parte sau total accesul la Internet pentru a proteja valorile tradiționale, a apăra securitatea națională, a promova moralitatea sau a preveni subversiunea³.

Permeabilitatea frontierelor facilitează intruperea sau denaturarea informațiilor la nivel global. De exemplu, virusul „Love”, lansat de la un computer din Filipine în mai 2000, împreună cu cele 29 de variante au produs daune de peste 10 miliarde de dolari SUA până la izolarea acestora. Chiar dacă avertismențele privind acest virus au fost transmise în câteva ore după identificarea lui, printre victime s-au numărat peste 500 de corporații, cel puțin 14 agenții guvernamentale (inclusiv Departamentul Apărării american), agenții neguvernamentale și milioane de calculatoare individuale private din toată lumea⁴.

Menținerea securității informațiilor, a sistemelor de comunicații și calculatoare vor fi o prioritate de înalt nivel în era informațională.

În domeniul militar, se evidențiază următoarele trei tendințe:

- utilizarea informației și tehnologiei informației la nivelul sistemelor de armament existente în scopul îmbunătățirii parametrilor acestora („sisteme de armament îmbunătățite prin informație”);
- sisteme de armament care nu pot funcționa în lipsa informației („sisteme de armament dependente de informație”);
- vulnerabilitatea informațională prin atacuri la adresa informației și tehnologiei informației utilizate de noile sisteme de armament.

Multiplicarea surselor de unde provin provocările și amenințările. Cercetările în tehnologia informației pot fi derulate de echipe mici sau chiar indivizi. De asemenea, pot fi utilizate mijloacele

³ D. Alberts, *The Unintended Consequences of Information Age Technologies*, National Defense University Press, Washington DC, 1996, p. 39.

⁴ D. Alberts, D. Papp, *The Information Age Military*, Vol.3, National Defense University Press, , Washington DC, 1996, p. 11.

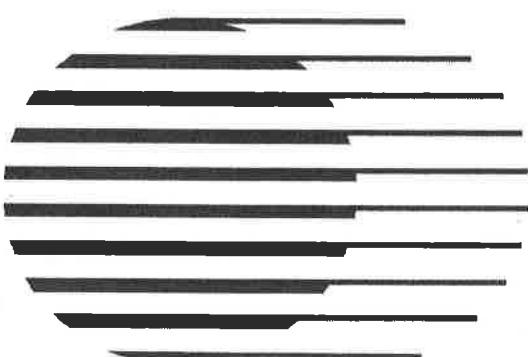
SESIUNEA ȘTIINȚIFICĂ DE PRIMĂVARĂ

comerciale care se pot transforma de către potențialii adversari în provocări sau amenințări. În perioada războiului rece, adversarii utilizau mari cantități de resurse pentru a realiza mijloace nucleare, aeriene, blindate etc. Ca urmare, provocările și amenințările la adresa statelor mari veneau din partea altor state mari cu potențial militar serios. În era informațională, disponibilitățile oferite de tehnologiile comunicațiilor și informației permit unui număr tot mai mare de structuri organizatorice, inclusiv nestatale, să creeze amenințări și provocări⁵.

Conflictul asimetric este considerat „copilul minune” al începutului de secol. În acest tip de conflict, adversarul face uz de arme de distrugere în masă, terorism, acțiuni urbane sau de gherilă, acțiuni informaționale. Acesta nu este nou, dar are valențe de multiplicare. Nu este o funcție a erei informaționale, ci o realitate redescoperită și altfel potențată⁶.

Concluzii. Tehnologiile comunicațiilor și informației nu reprezintă singurele tehnologii care se dezvoltă extrem de rapid. și alte tehnologii de nivel înalt evoluează rapid și au implicații serioase asupra politiciei de apărare, organizării și ducerii războiului: cele privind direcționarea energiei, stealth, robotica, miniaturizarea, sistemele micro-electromecanice, biotehnologia și bioingineria, biologia moleculară, cele pentru modificarea comportamentului uman, nano-tehnologia și altele.

Toate acestea combinate cu tehnologia comunicațiilor și informației vor permite angajarea în conflicte, războaie și operații altele decât războiul într-un mod cu totul revoluționar. Dintre acestea pot fi enumerate: senzori de toate categoriile; sisteme de apărare bazate pe aerosoli; sisteme laser cu bătaie mare și potențial de distrugere ridicat, roboți, sisteme cyborg care combină sistemele mecanice și organismele vii pentru scopuri militare nu sunt prea îndepărtate din punct de vedere al orizontului de realizare și implementare.

⁵ K. McKenzie, *The Revenge of the Melians: Asymmetric Threats and the Next QDR*, Institute for National Strategic Studies, Washington DC, 2000, p. 19.

⁶ S. Tancredi, *All Possible Wars? Towards a Consensus View of the Security Environment*, 2001 – 2025, National Defense University Press, Washington DC, 2000, p. 93.

TERORISMUL ȘI ANTITERORISMUL

- NOI TIPOURI DE CONFLICTE MILITARE
SPECIFICE SEC. AL XXI-LEA

TERRORISM AND ANTITERRORISM – NEW TYPES OF MILITARY
CONFLICTS SPECIFIC TO THE 21st CENTURY

- General de corp de armată prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU -
Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România

Schimbările care au avut loc în Europa și în lume, mai ales după evenimentele din 11 septembrie 2001 atât de contestate în prezent (mă refer la poziția oficială a SUA), au determinat modificări importante în politica de securitate în general, în știința militară în special.

„Nimic nu va fi ca înainte”, aprecia un cotidian¹, iar caracterizarea dată atentatelor teroriste de „Hiperterorism ori Megaterorism” subliniază că „agresiunea este atât de mare încât nu seamănă cu nimic cunoscut până în prezent. Atât de mare încât nu i se poate da un nume. Atentat? Atac? Act de război?”².

Istoria conflictelor ne învață că atunci când apare o armă nouă, aceasta va fi folosită oricât de monstruoase i-ar fi efectele, iar legea dialecticii a demonstrat că fiecare armă are și o contraarmă. Deci terorismul, „această boală a secolului XXI” - după cum o denumește Putin - va fi combătută cu una pe măsură, lupta antiteroristă, concretizată în coalitia antiteroristă care a luat naștere la puțin timp după evenimentele tragice care au lovit SUA.

Oricum mileniul III a început catastrofal, cum se va încheia, vom vedea, deși mai mulți analiști, scriitori de renume apreciază că va fi la fel cum a început. Dacă ar fi să-l cităm pe Bachenau cu noua sa carte, acesta prezice dispariția Americii în următorii 50 de ani, precum și a Occidentului³. Si ca tabloul să fie complet Der Spiegel⁴ într-un interviu cu filozoful francez Bernard-Henry Lévy, prezintă teza „Sfârșitului istoriei”, adică viitorul aparține răului și nu înțelepciunii după cum ne-am aștepta. Indiferent că aceste profeții „a la Nostradamus” se vor adeveri sau nu, „fiecare știe că monstruoasele crime din 11 septembrie 2001 se vor repeta. În altă parte poate și în alte circumstanțe, fără îndoială, dar se vor repeta”⁵.

Terorismul și antiterorismul, sunt forme de luptă complementare ale luptei armate? se întreba alt cotidian⁶.

„Ne aflăm în fața unui război în care nu se luptă pentru teritorii, ci pentru valori, pentru o

¹ Le Monde Diplomatique - dec. 2001

² Idem

³ The Washington Times - 10 ian. 2002

⁴ Der Spiegel - nr. 49/03.12.2001

⁵ Idem pct.1

⁶ El País - dec. 2001

Secția Știință Militară

formă de viață”⁷. Nu este vorba de un conflict între civilizații aşa cum a fost prezentat de Samuel Huntington, ci între lumea modernă și fundamentaliști. Din 11 septembrie 2001 se poate vorbi de un război contra terorismului, dar ce fel de război este acesta și cum îl putem caracteriza, se întrebă analiștii politici și militari.

În aceste condiții îi revine sarcina științei militare să analizeze cele două tipuri de conflicte militare specifice noului secol în care am păsit, un secol al căutărilor și în domeniul artei militare.

Ce norme vor guverna acțiunile teroriste și antiteroriste?

Un cotidian⁸ aprecia că s-a intrat în era conflictelor asimetrice, caracterizată altfel de până acum:

- Războiul cu zero morți;

- Noul inamic este unul fluid, care scapă ușor de sub control, este transnațional, infracțional, greu de identificat și nimicit. Acest inamic nu este un stat, o națiune, o ideologic sau o religie;

- Diferența de potențial este anihilată de un adversar cu mijloace teroriste neglijabile, ce speculează la maxim slăbiciunile adversarului, ale sistemului mai sofisticat. Lovitura teroristă contra SUA a dovedit că supertehnica determină și apariția de puncte slabe, că numai satelitul nu este suficient, dacă nu este dublat de o rețea de agenți performanți, infiltrati în mediile care ridică probleme.

Asimetria este accentuată prin restricțiile unei părți de la tehnologia informațională, mijloacele inteligente de lovire, sistemul de sateliți etc., dar arta militară nu a rămas în urmă ci dimpotrivă a și dat destule răspunsuri.

Asimetria se reflectă și la domeniul doctrinelor, manifestată în plan structural, al tehnologiilor, al normelor, al metodelor și procedeelor de pregătire și ducere a acțiunilor teroriste și antiteroriste.

Actele teroriste și antiteroriste au profitat de vulnerabilitățile societății moderne și democratice.

Deviza „războiul cu zero morți” nu este chiar o noutate, în condițiile în care națiunea

SESIUNEA ȘTIINȚIFICĂ DE PRIMĂVARĂ

americană nu mai dorește să mai aibă o experiență gen „Vietnam”, drept urmare „Războiul din Golf” a fost conceput în acest sens, însă „testul dur la care a fost supus Guvernul SUA și serviciile speciale” a demonstrat ca această țară nu mai este invulnerabilă. Pentagonul a emis Directiva secretă S-3.600, unde avansează „operațiunea informațională”, care revoluționază domeniul militar. La baza acestei operații informaționale, în Irak (1991) războiul a început cu dezorganizarea conducerii prin agenții CIA infiltrati în capitala Bagdad, cu puțin timp înainte, care au introdus „virusul program” pentru blocarea centralelor telefonice, stațiilor radar etc.

În acest sens, Pentagonul dorește reformarea, automatizarea forțelor armate în „Viziunea generală 2020”, pentru a se putea obține „Supremația informațională”, cu un buget considerat de război de aproape 400 mld. \$ și cu un buget alocat celor 14 servicii speciale de cercetare de aproape 30 mld. \$.

Tacticile folosite sunt noi, iar terorismul a devenit o nouă formă de război. Asistăm la o rafinare a tehnologiilor de ducere a războaielor, precum și la apariția de noi mijloace de luptă.

Câmpul de luptă este global, cuprinde întreaga planetă, cu toate mediile.

Suntem în pragul unei revoluții în domeniul militar și evenimentele din 11 septembrie 2001 confirmă acest lucru. Riposta antiteroristă se pare că a rămas în urma ofensivei teroriste.

Acesta este războiul din a patra generație, dublat de o teroare, psihologică fără precedent.

Inamicii sunt teroriștii, pregătiți și îndocținați până la sacrificiul suprem. Prin crimă, teroristul se naște din nou, liber, ori musulmanul, ajunge în raiul atât de râvnit. Forma ideală a terorismului modern o constituie violența organizată și educată, condusă de elite. Adepați ai lui Nietzsche ori Sartre apreciază că violența duce la eliberare.

Aceștia sunt inamicii lumii moderne, împotriva acestora s-a format imediat după evenimentele sângeroase din 11 septembrie 2001, coaliția antiteroristă, o reușită a lumii moderne (numai cinci state nu au aderat la aceasta). Majoritatea statelor și-au asumat responsabilități, la

⁷ Corriere della Sera-dec. 2001

⁸ Le Monde Diplomatique-dec. 2001

diferite niveluri, dar mai ales pe frontul diplomatic. Era momentul ca după 1.600 de rezoluții ONU să se ajungă în sfârșit la izvoare, la originea fenomenelor teroriste, la finanțarea acestora, legătura cu crima organizată, adică droguri, arme, spălarea banilor etc. Peste 112 state au emis ordine de blocare, de înghețare a banilor utilizati pentru finanțarea terorismului în baza rezoluției istorice a ONU din 01.10.2001.

Au fost arestați peste 1000 de membri Al Qaida, însă conform serviciilor secrete de informații ar mai fi aproximativ 5000 în diferite state ale lumii (în aproape 68 de țări).

Lupta propriu-zisă împotriva teroriștilor presupune informații, tăierea surselor de finanțare, forțe specializate pregătite în acest sens, o cooperare deosebită, o legislație specială și nu în ultimul rând metode și tactici noi.

Federația Rusă, ori Turcia, ca să exemplificăm numai două state cu „tradiție” în lupta antiteroristă, au menționat că se impun noi reguli în lupta împotriva teroriștilor, a crimei organizate, precum și o legislație pe măsură:

- ☞ posibilitatea interceptării con vorbirilor telefonice;
- ☞ o tehnică mobilă sofisticată de ascultare;
- ☞ folosirea informatorilor, agentilor infiltrati în organizațiile teroriste;
- ☞ alte procedee de protecție a martorilor, ori a membrilor forțelor speciale etc.

Alături de Rusia, Turcia și alte state care se confruntă (confruntat) cu acest flagel, precum Germania, Spania, Italia, Marea Britanie, prin măsurile luate în plan legislativ și al pregăririi forțelor speciale, au obținut rezultate notabile. De analizat însă justă măsură în apărarea propriilor valori, controlul propriilor instituții, pentru a nu aluneca spre un stat totalitar.

Putem aprecia⁹ că evenimentele de la 11 septembrie 2001 reprezintă și debutul revizuirii aliaților, a relațiilor mondiale, chiar al formării de noi alianțe, pe baza intereselor reciproce în ceea ce privește asigurarea securității.

Adevărată cauză a terorismului o reprezintă discrepanțele periculoase, care se măresc continuu

între bogăți și săraci. Kofi Annan - secretarul general al ONU - atragea atenția asupra acestui decalaj, ca efect al globalizării, iar Colin Powell a recunoscut „pericolul recrutării de teroriști din regiunile foarte sărace, fără nici un viitor, lipsiți de orice speranță”.

Se cere un nou dispozitiv de securitate și acesta în condițiile militarizării accentuate, la un nivel foarte ridicat, nemaiînlănit după încetarea războiului rece. S-a creat o prăpastie tehnologică între SUA și Europa, aceasta riscând să devină un „pigmeu militar”¹⁰, un partener care nu mai este credibil.

Al Qaida și alte organizații similare, s-au dovedit perfect adaptable globalizării, chiar mai bine decât instituțiile statului.

Al Qaida dispune în prezent de: ramificații internaționale; rețele financiare; conexiuni mediatici și de comunicare; filiere de aprovizionare, propagandă etc.

Au apărut rețele-stat, aşa cum erau orașele-stat (vezi Atena, Veneția) sau chiar stat-individ (B. Laden).

Terrorismul nu va fi învins niciodată pentru că deja s-a globalizat, s-a adaptat perfect noilor condiții, în timp ce forțele antiteroriste au rămas în urmă, sărăcia se agravează continuu, iar competiția militară cunoaște o curbă ascendentă puternică. Coaliția antiteroristă a fost un succes, dovedindu-se că nici o țară nu poate lupta singură împotriva terorismului. În Afganistan s-a câștigat lupta din punct de vedere militar împotriva talibanilor, dar pacea nu s-a câștigat încă. Soluția ar fi cea enunțată de Strategia de securitate națională a României, eradicarea sărăciei, relansarea economică.

⁹ Gazeta Ru -11 febr. 2002

¹⁰ Le Monde - 06 febr. 2002

ÎNTRERUPTAREA STRUCTURILOR MILITARE ÎN ACȚIUNE INTEGRATE ÎN SITUAȚII DE CRIZĂ ȘI ÎN CAZ DE RĂZBOI

USING MILITARY STRUCTURES IN INTEGRATED OPERATIONS
IN CRISIS AND IN WAR

- Colonel prof. univ. dr. Gheorghe TOMA -

Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România

Abstract

In the future, the armed conflicts will be both symmetric and asymmetric military actions, the focus being on the integrated under the impact of the new technologies. Consequently, the distinction between offensive and defence will be more and more difficult to be made.

The identification of the supremacy of these two forms of combat will occupy an important place in military history if only our technology will keep up with both the evolution of technology and the doctrine one.

Specialiștii militari susțin că este dificil, dacă nu imposibil, în a identifica natura și configurația conflictelor viitoare, însă recunosc faptul că există o gamă extrem de largă de exprimare, la nivel operațional, a acestora. Legat de acest aspect, se consideră că, în viitor, conflictele armate vor avea atât aspecte simetrice, dar și asimetrice, operațiile menținându-și aspectul liniar sau neliniar.

Aspectul integrat al operațiilor viitoare se va accentua, un rol important avându-l noile mijloace tehnice ce vor fi exploataate de organismul militar, cuprinse în vastul program cunoscut sub numele de Revoluția în Afacerile Militare (Revolution in Military Affairs – R.M.A.), ale cărei componente principale sunt: recunoașterea, supravegherea, stabilirea obiectivelor;

culegerea informațiilor tehnologice, ce țin de sistemul C.4 (comandă, control, comunicații, computere); integrarea sistemelor informative în timp real, evoluția doctrinei strategiei, artei operative și tacticii, în aspectul lor tehnologic.

De altfel, tehnologia joacă un rol major, multe din realizările sale atingând, în următorul deceniu perioada deplinei maturizări. Ciclul decizional, la rândul său, a cunoscut și cunoaște, în continuare, o evoluție spectaculoasă în plan acțional, afirmându-se ca un proces continuu, în care fiecare comandant răspunde și își conduce propriile acțiuni, pe baza înțelegerii misiunii primite de la superiori. În același timp, capacitatea de a menține ritmul operației ține de viteza luării deciziei, viteza de execuție și viteza cu care se trece de la o acțiune la alta.

Tehnologia și doctrina întrunită pun în evidență schimbări semnificative în dimensiunea spațiu-timp a conflictului. Operațiile se vor derula într-un ritm mai rapid decât acum, un exemplu concluziv, în acest sens, reprezentându-l Conflictul din Golf (1991), când trupele terestre au înaintat într-un ritm mai rapid decât cel anticipat. Acest ritm va crește, în continuare, indiferent dacă se pune în discuție dimensiunea lui terestră, aeriană sau navală, viteza fiind unul din elementele hotărâtoare în stabilirea învingătorului. Noua tehnologie de război va scurta conflictul și îi va spori gradul de violență, în condițiile în care se va lupta pe spații mai mari, crescând importanța loviturilor din aer și în adâncime.

Nu cu mult timp în urmă, lupta era o secvență, care trebuia planificată și dirijată cu grijă. Operațiile puteau fi conduse independent, evoluția luptei obligând ajustarea uneia față de cealaltă. În viitor, campaniile terestre și aeriene vor evoluă cu o intensitate ce va crește continuu și cu o mare fluiditate. Ele vor urmări lovirea țintelor în timp real, schimbarea rapidă a direcțiilor de manevră și abordarea unor noi direcții de acțiune, în funcție de evoluția operațiilor. Informațiile vor fi distribuite astfel încât să fie accesibile tuturor forțelor interesate, angajate într-o acțiune continuă, într-un sistem, de comună și control tot mai eficient. Se va accentua, în continuare, tranziția de la operațiile liniare, bazate pe puterea de foc, la cele neliniare, care urmăresc executarea de manevre hotărâtoare dirijate spre spargerea coeziunii adversarului. Campania ofensivă terestră va fi condusă către distrugerea rapidă a centrului de gravitate al adversarului, în timp ce, pe timpul apărării, eforturile principale vor fi concentrate pe asigurarea flancurilor. Operațiile aeriene vor sprijini campaniile terestre, combinând sprijinul nemijlocit cu interdicția mișcării inamicului la contact și în adâncime sau cu bombardamentul strategic. Împreună, operațiile terestre și aeriene vor urmări fragmentarea campaniei adversarului, separarea forțelor acestuia în părțile lor componente, paralizarea capacitatei de ripostă și distrugerea voinei de a lupta. Un rol important îl vor avea surpriza, şocul și ritmul care contribuie, în mod hotărâtor, la spargerea coeziunii forțelor adversarului, făcându-le mai vulnerabile, pentru a fi nimicite, apoi pe părți.

În cele mai multe din războaiele secolului XX, distincția dintre ofensivă și apărare a fost foarte clară. Ofensiva s-a concentrat pe înaintare, în timp ce apărarea a urmărit menținerea pozițiilor și respingerea atacurilor. Forțele erau organizate diferit, în funcție de strategia adoptată, fiind pregătite și dotate, cu preponderență, pentru acțiuni ofensive sau de apărare.

În perioada următoare, distincția dintre ofensivă și apărare va deveni tot mai greu de făcut, în principal datorită tehnologiilor și doctrinelor care evoluează cu pași tot mai rapizi. În conflictele armate viitoare, intențiile strategice ale combatanților vor fi mult diferite, dar forțele lor operative, aflate pe câmpul de luptă, vor fi într-un contact foarte strâns, deoarece fiecare va căuta să obțină cât mai multe informații despre adversar, mobilitate operațională, lovitori în adâncime și manevre rapide.

Înțelegerea evoluției interacțiunii dintre ofensivă și apărare, va fi cheia planificării militare viitoare. Identificarea supremăției dintre cele două forme ale luptei ocupă un rol important în istoria militară, însă teoria actuală ține pasul cu evoluția tehnologiei și doctrinei.

Noile tehnologii și doctrina au menirea să întărească apărarea și să facă ofensiva mai puternică. Conform concepției *Joint Vision*, apărarea este necesară, în prima fază a înclăștirii, după care se trece la ofensiva hotărâtoare, care nu încețează până la capitularea inamicului. Totuși, există mulți analiști militari, care acordă un rol privilegiat ofensivei, din cel puțin trei considerente: 1) sistemele informatici moderne oferă ofensivei avantaje în sfera dinamicii forțelor, a concentrărilor și dispersărilor, în acest caz atacatorul putând exploata intervalele în dispozitivul advers, devansând capacitatea apărătorului de a riposta; 2) armamentul de precizie anulează avantajele oferite de pozițiile întărite ale apărării; 3) apărătorul are mai puțin timp la dispoziție pentru ripostă și contraacțiune. Dacă aceste argumente sunt valabile, atacatorul are șansa acțiunii rapide, atât la contact, cât și în afara acestuia, pe spații mari, peste capacitatea apărătorului de a lovi eficient, în fața limitei dinainte sau în adâncime.

SESIUNEA ȘTIINȚIFICĂ DE PRIMĂVARĂ

Se consideră că avantajul hotărâtor, în raportul de forțe al atacatorului nu mai este atât de important ca până nu cu mult timp în urmă. În viitor, este posibil ca un atacator să aibă succes, chiar în condițiile egalității sau a inferiorității de forțe și mijloace, sub raport cantitativ. Un rol important îl are, în această idee, funcționalitatea optimă a raportului centralizare-coordonare.

Nu trebuie privită, în aceste condiții, în mod fatalist soarta apărătorului, care poate avea succes, dacă își cunoaște foarte bine adversarul și modul lui de acțiune. Granița dintre ofensivă și apărare, în accepțiunea clasică, a dispărut, conferind într-un fel avantaje asemănătoare ambelor părți. De o mare importanță este, în condițiile viitoare, activitatea adversarilor în perioada premergătoare declanșării conflictului, când nivelul pregătirii, și în special a componentei umane, are un rol decisiv.

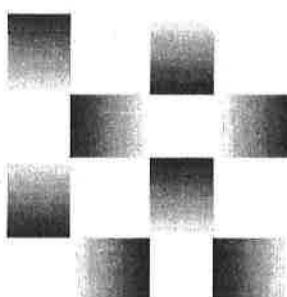
O altă problemă care se ridică, în acest context, este constituirea grupărilor de forțe, domeniu în care putem identifica cel puțin două școli de gândire, în funcție de primordialitatea acordată de fiecare unei anumite categorii de forțe ale armatei. Întâietatea este disputată, în acest context, de aviație, marină și forțele terestre, argumentele puse în discuție de fiecare, făcând referire la operațiile viitoare, purtate pe diferite teatre de acțiune.

În acest moment, se pare că are câștig de cauză gruparea ce susține primordialitatea forțelor

terestre în raport cu celealte, principalele argumente aduse, în acest sens fiind: interesele operative ale unei armate sunt îndeplinite de acest tip de forțe care acționează nemijlocit împotriva dispozitivului, bazelor etc. ale adversarului, pe care le poate ocupa, numai forțele terestre pot obține victoria decisivă, același tip de forțe au rol hotărâtor în gestionarea conflictelor, putând îndeplini un spectru larg de misiuni, de la menținerea până la impunerea păcii; destinul unei națiuni este reprezentat de forțele terestre, față de care se simte cel mai mult legată; forțele terestre simbolizează cele mai înalte aspirații și determinări naționale¹.

Reprezentanții acestei școli recunosc faptul că soldatul nu poate acționa singur, fără sprijin, din aer sau de pe mare, uneori contribuția aviației sau marinei fiind deosebit de importantă în asigurarea succesului. De aceea, constituirea fiecărei grupări de forțe se face în funcție de natura ţintei căreia se acționează, cu respectarea principiului care spune că "există, pentru fiecare obiectiv, unitate de comandă și o unitate de efort"².

Concluzia care se impune este aceea conform căreia întreaga acțiune pe câmpul de luptă se desfășoară într-o interdependență extrem de strânsă între elementele sale componente, care nu pot funcționa sau există izolat, nici în afara propriului sistem de partea căruia funcționează, nici față de ansamblul general al confruntării militare.

¹ Departament of National Security and Strategy Study, „Land Power”, 1998, Army War College, p.73

² Headquarters, Department of Army, FM 100-5 Operations, Washington D.C., Department of Army, 1993, p.2-4.

INTEGRAREA ÎN NATO – O NECESSITATE STRATEGICĂ

JOINING NATO – A STRATEGIC REQUIREMENT

- Dr. arh. Gheorghe IONĂSCU -

În acest an, toamna, se vor număra la Praga bobocii care vor adera la NATO. României i se oferă o șansă istorică.

În luna martie s-a discutat la Bruxelles rolul NATO în noua situație geostrategică și economică euro-atlantică. Discuțiile au abordat două categorii de probleme:

➤ Măsurile practice imediate vizând organizarea a trei forțe de reacție rapidă, capabile să opereze simultan în trei puncte diferite ale lumii;

➤ Caracterul viitor al NATO, vizând o abordare fundamental nouă, prin care organizația să se transforme din una preponderent militară într-o alianță politică, care să rezolve conflictele prin măsuri politice și nu militare.

NATO urmează să asigure liniaștea în Europa, în timp ce Statele Unite ale Americii se vor implica mai mult în zona Asia-Pacific, zonă pe cale să devină un pol de interes major în lume.

Cunoscându-și istoria – România dorește în mod cu totul îndreptățit să capete certitudinea ireversibilității drumului pe care s-a înscris către democrație, economie de piață, stat de drept și pentru asumarea valorilor superioare ale societăților dezvoltate. În acest sens, decizia politică a stafului NATO este crucială pentru România.

Accesul nostru în NATO trebuie obținut, chiar dacă vom avea nevoie de câțiva ani în plus față de alții, spre a intra în concertul statelor care se bucură de normalitate și civilizație. O rămânere în afara ne poate lăsa pradă intereselor suprastatale și subterane, la cheremul tuturor mafioșilor.

Evoluția României către progres pune în pericol aceste interese distructive, care și-au făcut părție și în România. De aceea în ultima vreme ele generează voci,

care prezintă în culori sumbre perspectiva intrării în NATO.

Reprezentând după cum s-a dovedit în ultimii ani, un important factor de stabilitate în Europa Centrală și de Est, care poate pune serios umărul la stoparea conflictelor care macină zona, România are o șansă reală de a fi admisă ca partener credibil și probabil.

Comparativ cu alte instituții ale statului, armata dovedește că a realizat eforturi reale de restructurare din temelii a domeniului, cu costuri deloc neglijabile și într-un ritm alert. De asemenea, armata se bucură de încrederea populației, chiar mai mult decât celelalte instituții ale statului.

Acest lucru nu înseamnă altceva decât că în armată – lucrurile au intrat pe făgașul normal, că s-a creat o temelie sănătoasă, chiar dacă mai sunt multe lucruri de făcut și greutăți de trecut.

Armata a reușit să treacă printr-o reformă radicală, dar absolut necesară. De aceea putem afirma că armata poate deveni un motor al schimbării în societatea românească. Succesul să a datorat și promovării în conducere a unor cadre competente, atașate valorilor occidentale democratice. O nouă generație de oficialități române se va putea impune alături de partenerii lor din NATO, pentru a urni țara spre normalitate.

Integrarea are ca principală problemă și lupta împotriva corupției, declanșată de curând la nivelele superioare, cu mai multă determinare decât anterior. În justiție se face deja simțit un început de curățenie generală și o trecere pe linie moartă a celor anchilozați de jocul vechilor încrengături oculte. Poliția a rămas încă în urmă, profesioniștii, de care instituția nu duce lipsă nu pot determina încă reforme radiale.

Menținerea României într-o zonă gri, propice jafurilor și ticăloșilor de tot felul, nu este decât dorința borfașilor și susținătorilor acestora, care încearcă torpilarea şanselor de progres ale țării.

Continuitatea hotărâtă a războiului împotriva corupției și întocmirea unor proiecte și scenarii de lichidare a grupurilor mafiote, care jefuiesc de ani de zile țara – constituie singura cale de a depăși criza de imagine și de încredere pe care a avut-o România față de Europa și față de NATO.

Intervenția din 6 februarie 2002 a primului ministru al României, care cheamă la luptă cu corupția – toate partidele, inclusiv opoziția, a fost salutară și va fi urmată, sperăm de un concert de acțiuni cu țintă și efect maxim.

Suntem datori față de părinții și urmașii noștri să recuperăm rapid înzestrarea moștenită datorită deceniilor de comunism totalitar.

Dimensiunea estică a Alianței Nord-Atlantice trebuie să existe și, trebuie să realizăm că România reprezintă un pivot important, alături de Bulgaria, ambele țări urmând să intre într-un parteneriat promițător pentru liniștea zonei, cu Grecia și cu Turcia.

Președintele Comitetului SUA pentru NATO, Bruce Jackson aprecia de curând că *România a făcut progrese extraordinare în reforma militară*, iar în tema susținută la finele lunii februarie privind *Morala politiciei și rolul societății civile în largirea NATO*, că *România trebuie să-și rezolve problemele instituționale și pe cele ale societății civile, dacă dorește să devină membră a alianței. ONG-urile trebuie să se maturizeze iar parlamentul trebuie să devină mai puternic, în lupta împotriva corupției*.

Președintele american Bush a insistat asupra comunității de valori, precum și asupra faptului că extinderea de la Praga va fi una politică – dimensiune nouă a alianței, care capătă ascendent față de latura militară. Era conflictelor militare va trebui treptat să cedeze teren negocierilor politice între statele civilizate, care trebuie să-și revizuiască strategiile pentru mileniul III.

Criteriile de apreciere a candidaților la intrarea în NATO privesc și rezolvarea unor probleme diferite de cele militare, cum ar fi:

- ⇒ separarea reală a puterilor în stat;
- ⇒ existența unor instituții flexibile și deschise;
- ⇒ educația societății civile prin universități și mijloace mass-media;

SESIUNEA ȘTIINȚIFICĂ DE PRIMĂVARĂ

⇒ un sistem politic bazat pe confruntare de idei și nu de persoane.

Observăm astfel că accesul României în NATO nu comportă doar criterii militare, ci este vorba de îndeplinirea unor cerințe de intrare în normalitate, către o lume mai civilizată.

Într-un recent interviu cu fostul Secretar de Stat american, doamna Madeleine Albright afirma că, citez: *România merită să fie admisă în Alianță, deoarece a făcut progrese pe calea democrației, iar NATO se bucură de o puternică susținere în rândul populației. Regret că Administrația Clinton nu a susținut integrarea României în primul val. În cursul vizitei mele din 1997 în România am fost impresionată de sprijinul și entuziasmul românilor pentru extinderea NATO. Extinderea preconizată pentru a fi decisă în luna noiembrie 2002 la Praga va fi de tip big-bang, cu România, Bulgaria, Slovenia, Slovacia și țările baltice. De asemenea există și o variantă de elaborare a unui plan precis, cu date exacte de aderare pentru fiecare țară candidată.*

Factorii politici și militari din conducerea țării ar trebui să negocieze realist și cât mai demn aderarea țării noastre la NATO, întrucât este evident că și NATO are nevoie de România, ca pol de stabilitate în această parte din Europa, care nu o dată a fost dat drept exemplu, față de alte state din zonă.

Din toate aceste motive, consider că integrarea în NATO – reprezintă o cerință cardinală și o necesitate strategică pentru România, carte pe care ar trebui să ne-o jucăm cu diplomatie, inteligență și demnitate națională.

Accesul în Uniunea Europeană, pentru care avem de făcut eforturi serioase încă destui ani, va reprezenta de asemenea o etapă parcursă spre civilizație și progres.

Orientarea fermă a României spre vestul democratic și civilizat presupune integrarea progresivă dar hotărâtă în structurile de cooperare complexă ale acestuia, adică în NATO și în Uniunea Europeană.

Aceste procese de integrare și de aderare la valorile europene nu vor șirbi cu nimic valorile autohtone, ci le vor pune doar cu mai multă forță în circuitul public european și mondial, România având valori de cultură și știință inestimabile, multe necunoscute și nepuse în valoare în afara granițelor.

Cred cu tărie că *viitorul de aur țara noastră are, motiv pentru care trebuie să lucrăm cu toții la a ei înălțare*.

RĂZBOIUL INFORMATIONAL - PREZENT ȘI PERSPECTIVĂ

INFORMATION WAR - PRESENT AND PROSPECTS

- Colonel (r) prof. univ. dr. Constantin TEODORESCU -

Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România

În pofida tuturor interpretărilor și a multitudinii de definiții existente în prezent Războiul Informațional (RI) rămâne o enigmă. Din decembrie 1992, de când Departamentul Apărării SUA a emis în mod oficial directiva secretă cu privire la RI, serviciile, Biroul Secretarului Apărării și o gamă largă de structuri integrate au depus un efort considerabil în studierea acestei probleme. Deși există o recunoaștere unanimă a faptului că RI constituie potențial un factor multiplicator de forță, conceptul în sine nu este destul de dezvoltat. În ultimă instanță, succesul RI în calitate de componentă a securității naționale a SUA în secolul al XXI-lea, depinde de o arhitectură viabilă a acestuia. Această arhitectură va trebui să cuprindă 3 domenii cheie : politică-doctrină, organizare-instruire și cerințe-tehnologie. S-a scris, s-a discutat și s-a dezbatut mult cu privire la cuprinderea acestui domeniu în sfera politiciei naționale ca și despre multitudinea de avantaje și dezavantaje rezultate din dependența tot mai accentuată de tehnologia modernă.

Conceptul de război informațional (RI) a fost lansat în mod oficial în decembrie 1992, prin transmiterea Directivei 3600.1 a DoD¹. Chiar de la

început, discutarea într-un cerc mai larg și înțelegerea conceptului de RI au fost îngreunate de atribuirea caracterului Strict Secret². În septembrie 1995 Adjunctul Secretarului Apărării pentru C³I a publicat o definiție cu caracter nesecret a RI.

Această descriere subliniază în mod clar aspectele defensive, cât și cele ofensive ale RI. În vara anului 1994, DSB pe baza experienței acumulate în cadrul DoD, a publicat dizertația despre RI, cea mai cuprinzătoare și cu cea mai mare autoritate de până acum. Raportul a evidențiat deosebirea dintre informațiile folosite în desfășurarea războiului și războiul informațional. Informațiile folosite în desfășurarea războiului țin de „obținerea și furnizarea (informațiilor) acolo unde sunt necesare în mod oportun și sigur”⁴. Aceasta presupune culegerea, prelucrarea și diseminarea informațiilor și este

² U.S.DoD, Defence Science Board, Report of the Defence Science Board Summer Study Task Force on Information Architecture For the Battlefield,(Washington:Office of the Under Secretary of Defence For Acquisition & Technology, octombrie 1994),B-16.

³ Defense Science Board (DSB) este un comitet federal de consiliere înființat pentru a consilia pe Secretarul Apărării. Declarațiile, opiniile, concluziile și recomandările din cadrul raportului nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Departamentului Apărării. Defence Science Board, coperta interioară

⁴ Ibidem, ES-2

¹ Neil Munro, U.S.Boosts Information Warfare Initiatives, Defence News, pag.25-31.

SESIUNEA ȘTIINȚIFICĂ DE PRIMĂVARĂ

similară concepției „C⁴I for the Warrior”, lansată în 1992 de Joint Staff. Această viziune vizează concepția unui sistem C⁴I care să pună în legătură directă unitățile militare de pe tot globul, într-un mod interoperabil și care să acopere întreaga gamă a operațiilor militare, de la starea de pace la cea de război⁵. Informațiile folosite în desfășurarea războiului se concentreză în elementele infrastructurii informaționale naționale (NII). Caracterizată ca fiind „o autostradă informațională”, NII reprezintă infrastructura informațională în dezvoltare la scară planetară, care transcede domeniile industrial, cel al mijloacelor de informare în masă și cel militar și include entități guvernamentale și non-guvernamentale. Cele mai multe dintre activități se bazează în prezent pe infrastructura informațională, inclusiv transporturile bancare, activitatea de producție și industria energetică. Defence Information Infrastructure (DII) este parte integrantă a NII, peste 95% din nevoie de telecomunicații ale DoD de pe tot globul fiind satisfăcute de furnizori de servicii de telecomunicații comerciali.

Era Informațională schimbă armata și schimbă fundamental și mijloacele de război.

In secolul 21, capacitatea operațională a sistemului C³I bazat pe tehnologia informațională (v.General Major Wang Pufeng – „The challenge of Information Warfare”, p.317).

Modul de a face război se schimbă datorită noilor tehnologii ale erei informației.

Evoluția tehnologică - microelectronică, tehnologia informației - au operat schimbări chiar și în cazul unor concepe consacrate, ce păreau a fi veșnice. Concepțe curente precum „spațiu” și „timp” sunt dramatic amendate în semnificația lor practică, prin cibernetizarea tehnicii și automatizarea conducerii acțiunilor de luptă.

Informația este cheia tuturor activităților. Informația a căpătat o semnificație profundă pentru securitatea indivizilor și a națiunilor, și există o

⁵ C4 Architecture & Integration Division, Joint Staff, C⁴I for the Warrior (Washington Joint Staff, 12 iunie 1992), pag.1.

structură comunicatională globală, care dă naștere unor amenințări nemaîntâlnite până acum. La ora actuală informația este un bun mai valoros decât banii. Informația are multe trăsături specifice, influențează direct mintile noastre și nu corpul, se poate călători cu viteza luminii, poate fi dată și în același timp păstrată. Informația poate călători în multe feluri și nu poate fi stopată sau controlată ușor.

“Secoul XXI va fi cel în care Războiul Informațional va juca un rol determinant. Informația a devenit o adevărată materie primă strategică indispensabilă atât managerilor pentru a-și asigura cucerirea piețelor cât și guvernelor pentru a garanta libertatea lor de apreciere prealabilă, indispensabilă autonomiei deciziei și succesului oricărei politici. „Christian Malis”, „Renseignement et information”, din revista „L’Armement”, decembrie 1997-ianuarie 1998, p28-40”.

O persoană informată poate interveni și influența mai repede și mai eficient cursul evenimentelor decât o persoană neinformată. Altfel spus „a ști înseamnă a prevedea și a prevedea înseamnă a acționa” (A.Comte)

În domeniul militar, războiul informațional se prezintă ca un aisberg din care nu se vede decât vârful, esențialul rămânând ascuns, învăluit în secret. În literatura – preponderent militară – există numeroase definiții mai mult sau mai puțin cuprinzătoare ale Războiului Informațional.

RI reprezintă totalitatea „confruntărilor la nivel tactic, operativ și strategic peste întregul spectru al păcii, crizei, conflictului, războiului, terminării războiului, reconstrucției, derulate între părți, adversari sau inamici folosind mijloace informaționale pentru atingerea obiectivelor proprii” (v.Richard P.- „Special Report On Information Warfare”, Computer Security Journal, vol.11,no.2, februarie 1996).

RI reprezintă ansamblul „acțiunilor întreprinse în scopul obținerii superiorității informaționale, în sprijinul strategiei militare naționale, prin afectarea informației și sistemelor informaționale ale adversarului, cu menținerea și protecția propriilor sisteme și informații” (trupele de uscat ale SUA).

RI înseamnă „orice acțiune destinată anihilării, exploatarii, deteriorării sau distrugerii informațiilor și

funcțiilor informaționale ale adversarului, asigurarea propriei protecții contra acestor acțiuni, fructificarea propriilor funcții informaționale” (Forțele Aeriene ale SUA).

RI înseamnă „operații de luptă în spațiul tehnologiei de vârf în care ambele părți folosesc mijloacele tehnologiei informației, echipament sau sisteme care sunt rivale pentru a obține puterea, controlul și folosirea informației. RI este luptă în spațiul de asalt și al comenzi operaționale pentru a culege informații și pentru a proteja informația proprie; pentru suprimarea sau neutralizarea informației; pentru a însela și pentru a depista o îngăduințare; și pentru a distrugă informația și sursele ei” (Wang Baocum și Li Fei - „Information Warfare”).

Pentru a sintetiza putem spune că verbele care se potrivesc cel mai bine pentru a rezuma aceste definiții sunt: a capta, a transmite, a trata rapid o informație, a împiedica adversarul să facă același lucru, a denatura, a dezinforma.

În funcție de strategiile de apărare construite și în funcție de armele informaționale utilizate se poate spune că RI, indiferent de ce componentă îmbracă (ofensivă sau defensivă), cuprinde șapte forme: războiul de comandă și control (C^2W), războiul bazat pe informații, războiul electronic, războiul psihologic, războiul hackerilor, războiul informațiilor economice și războiul cibernetic).

1. Războiul de comandă și control are menirea să anihileze “capul și gâtul” adversarului. C^2W este o aplicație de război a RI în operațiile militare, este un subset al RI. C^2W se aplică la toate fazele unei operații, fie că este înainte, în timpul sau după ostilități. Elementele C^2W (PSYOP, îngăduințare militară, OPSEC, EW, distrugere fizică) pot sprijini operații pe pământ, în aer și spațiu.

2. Războiul supremăției informațiilor constă în proiectarea și anihilarea sistemelor care conțin suficiente cunoștințe pentru a domina spațiul de luptă.

3. Războiul electronic consistă în tehnici de luptă radio electronică și tehnici criptografice.

4. Războiul psihologic este cel în care informația este utilizată pentru a modifica atitudinile și opțiunile amicilor, neutrilor și adversarilor.

5. „Pirateria software” este forma de război în care sistemele de calcul fac obiectul atacurilor.

6. Războiul informațiilor economice consistă în blocarea sau canalizarea informațiilor cu scopul de a obține supremăția economică.

7. Războiul în spațiul de luptă al realității virtuale este punctul de acumulare al scenariilor futuriste (pentru informații suplimentare vezi Martin Libicki în „What is Information Warfare?” Institute for National Strategic Studies, ACIS Paper, 3 august 1995, cap.2, pp.1)

Tehnologia în general și tehnologia informațiilor, în special, au un impact profund atât asupra componenteи ofensive, cât și asupra celei defensive a Războiului Informațional. Tehnologia se regăsește în toate etapele procesului de exploatare a informațiilor: culegere, prelucrare, transmitere, stocare, criptare, analiză și protecție. Ea se regăsește, de asemenea și în cadrul măsurilor de securitate fizică, de control al accesului și de verificare. Soluțiile tehnologice nu sunt limitate la produsele hardware sau software și acoperă întregul spectru potențial de probleme.

Faptul că tehnologia informației a devenit tot mai performantă, tot mai ușor de folosit și tot mai accesibilă din punctul de vedere al prețului, piața constituie un factor de risc și în anumite condiții chiar o amenințare, deoarece – virtual – oricine poate intra relativ ușor în posesia unui calculator, se poate conecta relativ ușor la Internet, de unde poate avea acces la toate bazele de date și la resursele sistemelor informatice disponibile, prin metode mai mult sau mai puțin licite. Aspectele importante în acest sens sunt cel puțin următoarele:

➤ consecințele accesului neautorizat nu sunt vizibile imediat și pot genera disfuncționalități majore în funcționarea sistemelor și infrastructurii informaționale;

➤ identitatea celui care a efectuat accesul neautorizat, precum și locul din care acesta s-a produs sunt greu – uneori imposibil – de precizat;

➤ este greu de apreciat dacă accesul neautorizat reprezintă o simplă infracțiune comisă de o persoană fizică, sau un act ostil.

În cadrul războiului informațional, un loc important îl are războiul electronic îndreptat împotriva echipamentelor și sistemelor electronice ale inamicului,

Secția Știință Militară

a căror funcționare se bazează pe propagarea undelor electromagnetice.

Se poate afirma cu certitudine că într-un eventual război, câmpul de luptă va fi electronizat și cibernetizat, concept ce definește acea stare când informația și ponderea echipamentelor și sistemelor electronice și opto-electronice incorporate în mijloacele de luptă este similară sau chiar depășește pe cea a armamentului.

Știința și tehnologia contemporană a permis realizare a unei game vaste de echipamente și sisteme electronice pentru cercetare, comandă și control, comunicații, avertizare și protecție în acțiunile de luptă moderne, estimându-se că numai sistemele automatizate de conducere a focului au o pondere de până la 65% din totalul sistemelor electronice aflate în armatele străine moderne, iar pe ansamblu, mijloacele de transmisiuni reprezintă 70%.

Totodată, trebuie avut în vedere că în ultimii 20-25 de ani energia undelor electromagnetice radiate de către mijloacele radio a crescut de 50 de ori la eșaloanele tactice și de 20-25 de ori la eșaloanele operative. Densitatea mijloacelor electronice în zona tactică este în medie de 25 echipamente pe km^2 , iar distribuția acestora la eșaloanele operative pe game de frecvențe se prelimină a fi: 20-22% pe unde scurte, 60-65% pe unde metrice, 7% pe unde decimetrice și aproximativ 6% pe unde centimetrice.

În general, războiul electronic reprezintă o acțiune continuă, militară și nonmilitară care implică folosirea energiei electromagnetice pentru a impune interzicerea sau diminuarea întrebunțării de către inamic a spectrului electromagnetic și asigurarea condițiilor pentru utilizarea eficientă a acestuia de către trupele proprii.

Privit astfel, războiul electronic reprezintă un complex de măsuri organizatorice și tehnice ce vizează mijloacele și sistemele electronice de stat, diplomatice, militare și de altă natură ale adversarilor potențiali, în scopul cunoașterii permanente a situației politice, sociale și economice, relațiilor diplomatice, activității serviciilor de informații dispunerii și acțiunilor forțelor armate și a sistemelor de conducere a trupelor și tehnicii de luptă în spațiul aerian, terestră și maritim.

SESIUNEA ȘTIINȚIFICĂ DE PRIMĂVARĂ

Evoluția mijloacelor, metodelor și procedeeelor specifice războiului electronic s-a realizat într-o perioadă îndelungată, aproape un secol, acestea fiind utilizate, într-o formă adecvată, într-un număr mare de războaie și conflicte militare, precum și pe timp de pace. La originea anumitor forme de război electronic stă descoperirea undelor electromagnetice și apariția echipamentelor de radiocomunicații iar ulterior a celor de radionavigație și de radiolocație.

În concordanță cu scopul propus, *misiunile generale* ale războiului electronic sunt următoarele:

- obținerea de informații oportune și cât mai complete asupra situației trupelor, sistemelor și mijloacelor electronice ale inamicului, pe baza interceptării semnalelor electromagnetice și analizei indiciilor de demascare rezultați din radiațiile electromagnetice ale mijloacelor electronice;

- ☞ controlul unor domenii sau zone ale spectrului electromagnetic în intervalul de timp și de spații determinate;

- ☞ interzicerea folosirii mijloacelor electronice și a spectrului electromagnetic de către inamic, inclusiv prin modificarea proprietăților mediului care îngreunează sau exclude propagarea undelor electromagnetice;

- ☞ conservarea posibilităților de utilizare de către trupele proprii a spectrului electromagnetic, în vederea executării eficiente a misiunilor de luptă planificate, în condiții de cercetare și bruiaj intens și a întrebunțării de către inamic a mijloacelor de distrugere.

Caracteristicele organizatorice și tehnice, precum și timpul de răspuns foarte scurt fac ca acțiunile de război electronice să aibă o independență relativă și să fie de sine stătătoare în cadrul războiului informațional.

Pe baza experienței armatelor moderne (membre NATO), ținând seama și de unele lucrări occidentale, se consideră că principalele componente ale războiului electronic sunt următoarele:

- asigurarea (sprijinirea) electronică;
- atacul (contramasuri) electronic;
- protecția (contramasuri) electronică.

Asigurarea (sprijinul) electronic asigură cercetarea semnalelor electronice pentru culegerea informațiilor despre inamic prin interceptarea, localizarea și exploatarea comunicațiilor radio și a

emisătoarelor folosite pentru noncomunicații (radiolocație, radionavigație, hidrolocație etc.) ale acestuia, precum și avertizarea mijloacelor de luptă proprii asupra amenințării electronice (iradierea cu unde electromagnetice) din partea inamicului.

Atacul electronic constă în utilizarea energiei electromagnetice letale (energie directă) și nonletale (bruiaj, dezinformare), precum și a unor măsuri de atac pasiv pentru fragmentarea, neutralizarea sau distrugerea forțelor și mijloacelor inamicului. Pentru neutralizarea mijloacelor hidroacustice ale armelor sub apă se folosește energia acustică.

Acțiunile de atac electronic se coordonează strict cu loviturile artileriei, aviației și ale altor mijloace de lovire cu foc, astfel încât sistemele de conducere ale inamicului să fie scoase din funcționează într-un procent cât mai mare și pe un timp cât mai îndelungat la toate eșaloanele ierarhice implicate în operație (luptă).

Principalele forme de atac electronic sunt: acțiuni electronice separate, lovitura electronică, acțiuni (lovituri) electronice și cu foc, lovitura electronică terestrocismatică, lovituri electronice și blocare electronică.

Protecția electronică cuprinde ansamblul metodelor, procedeelor și tehniciilor care asigură utilizarea eficientă și continuă a spectrului electromagnetic pentru susținerea posibilităților de conducere și de acțiune a trupelor proprii împotriva cercetării și atacului electronic executat de inamic. Obiectul măsurilor de protecție electronică constă în diminuarea eficacității oricărei amenințări electronice, astfel încât aceasta să devină descurajantă pentru inițiator, datorită costului foarte ridicat și rezultatelor slabe obținute.

Răspunderea pentru asigurarea protecției electronice revine tuturor armelor care folosesc mijloace electronice de orice natură.

Protecția electronică se realizează, în general, prin:

- asigurarea securității electronice a emisiunilor radio și de radiolocație;
- mascarea radiațiilor mijloacelor electronice proprii împotriva cercetării inamicului;
- apărarea împotriva mijloacelor de atac electronic și armamentului autodirijat ale inamicului prin modificarea parametrilor funcționali ai aparaturii electronice proprii;

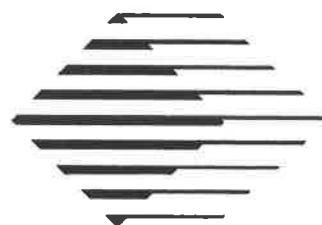
➢ includerea în mijloacele electronice proprii, încă din faza de proiectare, a dispozitivelor de protecție împotriva bruiajului și dezinformării inamicului;

➢ instruirea operatorilor pentru lucrul în condițiile bruiajului și dezinformării electronice a inamicului;

➢ realizarea și menținerea compatibilității electromagnetice a mijloacelor electronice proprii pe întreaga durată a acțiunilor militare de luptă.

Principalele metode de protecție împotriva cercetării radio a inamicului constau în: reducerea timpului de lucru pe emisie; funcționarea emisătoarelor cu puterea minimă necesară, utilizarea antenelor directive, folosirea proprietăților de protecție ale terenului la alegerea traseelor și a locurilor de dispunere a mijloacelor radio și radio relee, schimbarea caracteristicilor de lucru radio la fiecare modificare a dispozitivului de luptă (operativ), folosirea traficului de mascare, respectarea strictă a regimului de lucru a mijloacelor de transmisie și de sesizare.

Desigur, tematica abordată în această comunicare științifică nu constituie decât un cadru general al problematicii războiului informațional și electronic, elementele de detaliu urmând a fi analizate în cadrul altor manifestări.

CONSIDERAȚII GENERALE DE ORDIN STRATEGIC, OPERATIV ȘI TACTIC PRIVIND ACTIUNILE ARMATEI ROMÂNE ÎN REVOLUȚIA DIN DECEMBRIE 1989

**GENERAL STRATEGIC, OPERATIONAL AND TACTICAL ISSUES ON THE
ROMANIAN ARMY AT THE REVOLUTION OF DECEMBER, 1989**

- **General maior (r) prof. univ. dr. Costache CODRESCU.**
Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România

Revoluția Română din decembrie 1989 a reprezentat expresia firească a voinei poporului român de a înlătura regimul communist totalitar și a înscrie țara într-un ciclu istoric având la temelie valorile statului de drept ale democrației și respectul autentic al drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Armata a fost, așa cum bine se cunoaște, implicată direct, cu sau fără voia ei, în desfășurarea evenimentelor dramatice de la sfârșitul anului 1989, aproape pe întreg cuprinsul țării, având un rol hotărâtor în deznodământul acestora.

Despre participarea și rolul armatei în Revoluția din decembrie 1989, s-a scris și s-a vorbit, în mass-media națională și nu numai, destul de mult.

Autori, mai mult sau mai puțin informați, bine sau mai puțin bine intenționați, au încercat și continuă să înceerce să dezvăluie *crâmpene* din adevărul acestor zile și nopți care au intrat în istorie.

Despre participarea unităților militare la Revoluție s-au scris, până acum, și destule neadevăruri despre care ați luat, în mod sigur, cunoștință din mass-media. La acestea, armata s-a limitat, pe lângă unele încercări timide, individuale, să ia poziție oficială, prin exprimarea unui punct de vedere de către ministrul apărării naționale, în aprilie 1998, și să lanseze, în prima decadă a lunii decembrie 1998, cea de a doua ediție a cărții „Armata Română în Revoluția din decembrie 1989” – (prima ediție a fost lansată în 1994), lucrare al cărui coordonator și autor principal este cel care prezintă aceste considerații.

În expunerea de față nu ne propunem să venim cu noi argumente care să „apere” armata, pentru că instituția militară nu are nevoie să fie disculpată, pentru că, așa cum afirma, în 1995, cu bine-i cunoscută înțelepciune I.P.S. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului:

„Armata a fost acolo unde trebuia să fie în mod firesc, eliberându-se de ea însăși din ceea ce o încătușase până atunci”.

În expunerea noastră am gândit că este timpul și este bine să ne exprimăm câteva gânduri, să surprindem câteva concluzii, învățăminte, de ordin militar, noi le-am denumit „considerații generale de ordin strategic, operativ și tactic, privind acțiunile Armatei Române în Revoluția din decembrie 1989”.

În cadrul acestei teme generoase, dar după constatăriile noastre foarte complexe, ne-am propus să abordăm următoarele probleme:

1. Încadrarea acțiunilor armatei în cele două etape ale Revoluției într-o „tipologie a conflictelor (armate) interne, altele decât războiul civil”;
2. Surprinderea și particularitățile ei;
3. Conducerea forțelor și mijloacelor;
4. Câteva aprecieri și concluzii generale.

Desigur că punctele de vedere amintite vor fi raportate la „Momentul Decembrie 1989”, aceasta cu atât mai mult cu cât, după cunoștințele noastre, analiștii militari nu au luat încă o poziție oficială sau neoficială.

1. Încadrarea (se poate numi și încercarea) acțiunilor armate, din cele două etape într-o „tipologie a conflictelor armate interne, altele decât războiul civil”

Din enunțul problemei pe care dorim să o rezolvăm, să-i dăm un răspuns, rezultă două aspecte:

- a) introducerea sintagmei „tipologia conflictelor armate interne, altele decât războiul civil”;
- b) înscrierea acțiunilor din decembrie 1989 în tipologia acestor conflicte, considerând că aceasta ar fi acceptată, dacă nu azi, într-un viitor mai mult sau mai puțin apropiat.

a) Cu privire la sintagma „tipologia conflictelor armate interne, altele decât războiul civil”.

Este cunoscut faptul că asistăm, în special în ultimul timp, la o preocupare meritorie a analiștilor militari și politico-militari de a descifra structura, caracteristicile și, de ce nu, particularitățile unui viitor război. În cadrul acestor căutări, încercări n-am întâlnit exprimat clar, tranșant, o referire directă privind conflictele armate interne, altele decât războiul civil. Plecând de la situația în care s-a găsit Armata Română în decembrie 1989, am putea adăuga aici și mineradele din 1989, 1999 și la situațiile în care s-au găsit și alte armate, cel puțin în ultima vreme, am considerat că este necesar să ne exprimăm un punct de vedere privind această problemă, în sensul că în „sintagma” acestor conflicte pot fi încadrate acțiunile armatei care urmăresc apărarea ordinii de drept (garantarea democrației constituționale, precum și cele care au drept scop obiectiv apărarea unei noi „puteri” democratice – progresiste) instalate în urma unei revoluții. Ambele tipuri corespund unor situații de criză.

b) Cu privire la înscrierea acțiunilor armatei din decembrie 1989 în sintagma prezentată mai înainte.

Înainte de a ne exprima punctul nostru de vedere față de problema în discuție, apreciem necesar să facem precizarea că pentru desfășurarea și înscrierea acțiunilor armatei într-unul din „tipurile de conflict” susținute la punctul „a”, nu este obligatorie existența unui cadru legislativ care să facă referiri directe, explicite în acest sens. Desigur, existența unui cadru legislativ adecvat este recomandabilă, dă legitimitate acțiunilor unităților militare, stabilește limitele și misiunile în cadrul căror Armata își poate exercita atribuțiile, dar, repetăm, pot fi situații când acest cadru legislativ

lipsește. Cel mai elocvent caz îl reprezintă participarea Armatei la evenimentele din decembrie 1989, precum și prezența unor unități ale armatei la „minerida” din ianuarie 1999.

Privind acțiunile armatei din decembrie 1989, opinăm înscrierea acestora în tipul de conflicte armate interne, altele decât războiul civil, cu următoarele sublinieri:

b.1) în ceea ce privește prima etapă (16-22 decembrie 1989), armata, deși nu exista o bază legală completă și explicită, s-a dorit și s-a ordonat să desfășoare, și în parte a desfășurat, acțiuni pentru apărarea ordinei de drept. Acesta a fost conținutul principal al ordinelor dictatorului. De altfel, gl.bg. Constantin Lucescu, în lucrarea „Procesul Ceaușescu”, Editura SYLVI, 1997, abordează argumentat acest aspect: desigur că dacă în decembrie 1989 ar fi existat un cadru legal și explicit, nu am fi asistat astăzi la procesele în care sunt implicate cadre militare active sau în rezervă și n-am fi martori la această ofensivă discontinuă împotriva uneia din instituțiile de baza ale statului – ARMATA.

b.2) în ceea ce privește cea de a doua etapă (22-31 decembrie 1989), când armata a fost chemată să apere Revoluția, situația este mai complexă, mai greu de descifrat sau, mai corect spus, de încadrat în tipul de conflict pe care l-am adus în discuție. Greutatea, complexitatea este determinată de următoarele elemente:

- ☞ acțiunile armatei s-au desfășurat pe fondul unei diversiuni diversificate, bine concepută și derulată, care a luat prin surprindere conducerea militară și care a creat convingerea că România se găsește în fața unui război combinat (clasic și ascuns), cu acțiuni din interior și cu forțe ce se așteptau din exterior;

- ☞ pregătirea și chiar realizarea parțială a desfășurării strategice în condițiile date, în special, pentru C.A.A.T., Aviația Militară, Marina Militară și Trupele de Uscat din zona de operații de Vest;

- ☞ realizarea unor deplasări de trupe pentru apărarea unor obiective considerate în pericol, în special în apărarea Capitalei;

- ☞ angajarea „în luptă” a trupelor Apărării Antiaeriene a Teritoriului și ale Aviației Militare pentru a respinge ceea ce a fost considerat inițial (noaptea de 22/23 decembrie și ziua de 23 decembrie) o operație aeriană ofensivă de tip clasic;

- ☞ desfășurarea, la nivel operativ, dacă nu chiar strategic, a forțelor Marinei Militare, pe mare și la fluviu;

- ☞ angajarea unor detașamente și formațiuni din Trupele de Uscat în luptă cu grupurile diversioniste ce acționau cu foc în zona unor obiective apărate de armată. Și, în sfârșit, elementul cu cele mai multe semne de întrebare îl constituie faptul că nu se poate răspunde încă suficient de convingător la întrebarea „Cine au fost teroriștii?”. Suntem convinși că peste ani se va putea răspunde.

Toate elementele analizate ne conduc la convingerea că acțiunile desfășurate de armată, în această perioadă, pot fi încadrăte în tipul de conflict armat intern, altul decât războiul civil sau într-un conflict armat intern atipic.

2. Cu privire la surprindere și particularitățile ei

Abordând această temă, ne punem, în mod justificat, întrebarea: la ce nivel ne propunem să analizăm surprinderea: strategic, operativ, tactic sau avem în vedere și alte elemente, alte considerente?

În cele prezentate până acum, cel puțin atunci când ne-am exprimat punctul de vedere referitor la tipologia conflictelor armate interne, altele decât războiul civil, sperăm că s-a reținut faptul că

acțiunile din decembrie 1989 ale armatei s-au înscris, în ambele etape, cel puțin pentru români, după părerea noastră, într-un scenariu considerat atipic, sub raport ideatic și acțional. Înscriindu-ne în această concepție, rămânând consecvenți punctului de vedere general exprimat, în cazul surprinderii, vom trata problematica tot în contextul „atipic”, fără a avea pretenția că vom reuși să răspundem la toate întrebările pe care această problematică le ridică.

Ca urmare, vom dezvolta problematica surprinderii, în toată complexitatea ei, în ambele etape, la următoarele nivele: stat, strategic, operativ și alte situații. Suntem convinși că unii analiști vor spune că nu există nivel „stat”, dacă vreți chiar „stat-partid” și că acest nivel – dacă este acceptat – se „integreză” în nivelul strategic. În această problemă apreciem și adresăm rugămintea ca din punct de vedere militar „Momentul decembrie 1989” să fie văzut în afară, să ne fie permis termenul, „canoanelor”.

Plecând de la aceste considerente, în decembrie 1989, s-a realizat surprinderea de către revoluționari și de către cei care s-au „ocupat” de România la următoarele niveluri:

➤ „**general de stat**” – în sensul că nu s-a apreciat momentul și, mai ales, dimensiunea acțiunilor desfășurate pentru răsturnarea regimului dictatorial (avem în vedere prima etapă). Nu luăm în considerare, nici nu putem la această dată, conținutul informațiilor la nivel de stat furnizate de instituțiile specializate. Considerăm însă că dincolo de corectitudinea, conținutul informațiilor, de efectele tăvălugului „Zidul Berlinului”, „conducerea superioară de partid și de stat” a fost surprinsă și, ca urmare, din punctul lor de vedere, nu au luat măsurile ce se impuneau pentru a „salva”, chiar dacă *nu se putea salva*, regimul pe care-l reprezentau și în numele căruia conduceau România;

➤ **strategic**, surprinderea s-a realizat în ambele etape și care, pentru prima etapă, este strâns corelată cu surprinderea la nivel general de stat. Avem în vedere faptul că, urmare a lipsei de informații, conducerea militară nu a avut posibilitatea să „analyzeze în complex situația”, să formuleze propunerile și, în final, să ia decizii în conformitate cu situația concretă și cea prognozată. Ar merita ca această problemă să fie dezvoltată; locul și timpul nu ne permit, în sensul de a evidenția urmările acestei surprinderi – *la nivel operativ și tactic*. Poate, de fapt nu poate, ci în mod sigur, aceasta constituie chiar o temă pentru o teză de doctorat sau a unui studiu de sine stătător.

Că lucrurile au stat așa o demonstrează contextul și etapele în care a fost transmis indicativul „Radu cel Frumos”. „Bătăliile de la Costești și Stoenești” din ianuarie și februarie 1999, aşa cum le numesc „specialiștii” din mass-media națională, justifică concluzia noastră.

În ceea ce privește surprinderea strategică, în cea de a doua etapă, aceasta este caracterizată de dimensiunea și complexitatea diversiunii cu care armata, și nu numai, a fost pusă în situația să se confrunte.

Caracteristicile și dimensionarea complexului diversionist din decembrie 1989 au determinat adoptarea unor măsuri de natură strategică, cum au fost:

- luarea, în prima etapă, a unor măsuri speciale la granița de stat;
- pregătirea și chiar începerea desfășurării strategice, angajându-se în acest scop, toate categoriile de forțe ale armatei (mai accentuat în cea de a doua etapă a Revoluției). Avem în vedere, în primul rând, Trupele din Apărarea Antiaeriană a Teritoriului, a Aviației Militare și Marinei Militare;
- angajarea „în luptă”, inițial a Ap.A.A.T. și Av. Militare și, ulterior a M.M. și Trupelor de Uscat. *Să ne fie permis să afirmăm, încă de acum, că acțiunile concepute și desfășurate de C.A.A.T., Av. și M.M. la nivel strategic și operativ și, ulterior, al Trupelor de Uscat, au constituit, după părerea*

noastră, elemente descurajatoare pentru cei ce aveau în vedere o eventuală intervenție în România cu scopuri care nu sunt greu de ghicit;

- desfășurarea acțiunilor antidivisioniste sau antiteroriste, indiferent cum le denumim, de toate categoriile de forțe ale armatei, în special de Trupele de Uscăt;

➤ *la nivel operativ*, evidențiată de faptul că marile unități de tip armată sau divizie au fost puse în situația, în special, în prima parte a etapei a doua, să „gestioneze criza din zonă”, fără o legătură permanentă și de nivel, fără o directivă în care să fie prevăzute și precizate aspectele, scenariile studiate și experimentate în instituțiile de învățământ și în aplicațiile executate. Aceasta cu atât mai mult, o repetăm, cu cât legislația, actele normative, regulamentele militare, programele de pregătire nu prevedea situatiile în care M.U. și U. au fost puse să acționeze. Poate că aici este locul în care putem să ne spunem părerea în legătură cu unele puncte de vedere exprimate de unii analiști militari privind reconsiderarea sintagmei de zone de operații, în sensul lărgirii sau îmbogățirii conținutului acesteia, astfel încât M.U. de tip A.A.I. sau C.A.* să li se atribuie responsabilități lărgite astfel încât să poată gestiona toate situațiile de criză la pace și să asigure pe timp de război, mai ales războiul „atipic” conducerea – „descentralizată” – a tuturor forțelor și mijloacelor dispuse în zona de responsabilitate. Suntem adeptii acestei concepții pe care o putem denumi modulară și modernă.

➤ *la nivel tactic* surprinderea s-a realizat în diferite momente, atât în prima etapă cât și în a doua. Pentru prima etapă, când armata a fost scoasă în stradă cu misiuni de a participa și sprijini forțele de ordine, surprinderea a îmbrăcat două aspecte. Avem în vedere, în primul rând, faptul că subunitățile, detașamentele, unitățile au fost chemate să îndeplinească misiuni pentru care nu fuseseră pregătite și, cel de-al doilea aspect, care constă în aceea că nu cunoșteau modul de acțiune al grupărilor agresive ale adversarului, al celor cu care se găsea armata față în față, cu alte cuvinte „inamicul”. Prin modul cum acționau rezultă ca cei ce reprezentau „inamicul”, adversarul, erau pregătiți pentru asemenea misiuni sau cunoșteau obiectivul pe care-l urmăreau, spre deosebire de Armată, care se găsea într-o situație aproape complet necunoscută ce nu se înscria în misiunile sale.

Pentru cea de a doua etapă se mențin cele două aspecte analizate mai înainte, cu unele particularități determinate de faptul că acțiunile se desfășurau pe fondul complexului diversionist și „luptă” a îmbrăcat o formă specială a luptei în localități pentru care nici comandanțele, comandanții și nici trupa nu fuseseră pregătită și antrenată.

În concluzie, apreciem că surprinderea la nivele analizate a căpătat conținutul și dimensionările pe care am prezentat-o datorită următoarelor cauze principale:

- concepția greșită, la nivelul conducerii de stat, referitoare la conținutul riscurilor și amenințărilor la adresa României. Printre altele avem în vedere și faptul că, deși avuseseră loc unele acțiuni dictatoriale, anticomuniste, că se desfășurase întâlnirea de la Malta, că începuse să se simtă „unda de soc” determinată de căderea „Zidului Berlinului”, era respinsă în mod categoric ideea că ar putea avea loc mișcări revoluționare, anticomuniste și antidictatoriale de dimensiunea celor din decembrie 1989;

- lipsa unui cadru legislativ care să reglementeze poziția armatei în situații de criză internă;
- complexitatea diversiunii ce s-a organizat și s-a desfășurat în timpul evenimentelor la care ne referim;
- lipsa din programele de pregătire militară, la toate nivelele, a unor teme care să determine instruirea efectivelor în situații cu care armata s-a confruntat în decembrie 1989. Avem în vedere aici

* astăzi corpuri de armă teritoriale

faptul că problematica diversiunii, în toată complexitatea ei, nu a fost studiată, iar aplicațiile, după știința noastră, au abordat, să-mi fie iertată aprecierea ca unul care am participat la aplicații de nivel „Tratat” și „Național”, în mod simplist, atât ca scenarizarea cât și rezolvare a ei;

- lipsa de informații, caracteristică a ambelor etape. În prima etapă pentru că s-a dorit ca populația să nu cunoască conținutul evenimentelor din diferite zone, în speranța că acțiunile revoluționare vor fi „lichidate”, gen Petroșani sau Brașov, iar în a doua etapă, datorită, pe de o parte virulenței diversiunii, iar pe de altă parte, din cauza disfuncționalităților din conducere.

3. Cu privire la conducerea forțelor și mijloacelor

Conducerea în Revoluția Română constituie un domeniu care a fost foarte mult discutat, față de care s-au exprimat, în cunoștință, sau în mai puțină cunoștință de cauză, mediatizat mai mult sau mai puțin, diverse puncte de vedere.

Să ne fie permis și nouă să exprimăm, pe bază de documente și, mai ales, în spiritul și în conformitate cu realitatea, un punct de vedere, zicem noi, mai aproape de „adevăr” dar, mai ales, prezentat potrivit principiilor și cerințelor artei militare. Și în cazul conducerii vom avea în vedere acele particularități care evidențiază cele două etape.

Privind etapa I-a, indiferent de nivelul la care ne referim, surprindem faptul că ne întâlnim, aşa cum am prezentat și în cazul surprinderii cu situații, cu procedee și modalități de rezolvare, să le zicem inedite, sau, mai bine zis, „atipice”. Termenul poate nu este cel mai fericit, dar exprimă cel mai plastic situația de atunci.

Situatiile atipice în conducere au fost determinate de aceleași cauze care au fost dezvoltate la „surprindere”:

- concepția politico-militară greșită, aşa cum am mai afirmat, privind riscurile și amenințările la adresa României;
- minimalizarea, ca dimensiune și mod de manifestare a mișcărilor revoluționare, începând cu cele de la Timișoara;
- lipsa de informații, să le zicem cât mai complexe (complete) privind contextul intern și mai ales internațional în care se găsea România după ultimul Congres al P.C.R.

Toate acestea „și-au lăsat” amprenta asupra conținutului și particularităților conducerii din perioada la care ne referim și care la *nivelul conducerii strategice, a concepției ideologiei comuniste, a practicii dictatoriale*, constatăm că aceasta s-a manifestat și concretizat în cadrul ședințelor și hotărârilor C.P.Ex. și care în plan acțional s-au materializat în ordine și dispoziții pe care, în perioada 16-17 decembrie 1989, ministrul Apărării Naționale, personal, le-a transmis comandanților de armate și divizii din zona de Operații de Vest a țării, în special în zona Banatului.

Începând cu 17 decembrie 1989, s-a trecut la constituirea grupelor operative la nivelul Ministrului Apărării Naționale și M.St.M. care să desfășoare activități specifice și care să aibă ca rezultat eficiența actului de conducere.

Este cunoscut, de asemenea, faptul că începând cu data de 17 decembrie 1989 este trimisă la Timișoara o grupă operativă condusă de gl.mr. Ștefan Gușă, din care mai făceau parte gl.lt. Victor Stănculescu, gl.lt. Mihai Chițac, gl.mr. Florea Cârneau și un număr de ofițeri superiori din M.St.M. care să realizeze, am zice azi, o *conducere operațională*. Se impune a sublinia încă de pe acum că în același timp au fost trimiși un număr de generali și ofițeri superiori din M.I. și, nu în ultimul rând,

DISCURS DE RECEPȚIE

gl.col. Ion Coman, secretar al C.C. al P.C.R. Am putea spune că la Timișoara s-a constituit un comandament operational, cu misiuni speciale, de nivel operativ-strategic sau invers (chiar dacă acest nivel este „ambiguu” și nu este acceptat de o parte din analiștii militari).

➤ *la nivel operativ*, conducerea s-a realizat, cu unele particularități, care au constat în faptul că nu de puține ori comandanții de armate (A3 și A4), pentru a asigura o mai mare operativitate, aceste eșaloane au fost „scurt-circuitate” de eșaloanele strategice, ordinele fiind transmise direct la regimenter și formațiuni de către ministrul Apărării Naționale. În ceea ce privește conducerea, la nivelul la care ne referim, aceasta s-a rezumat, în principal, la retransmiterea ordinelor ministrului Apărării Naționale, fără a dispune de datele și informațiile necesare pentru a face propuneri și a lua decizii în cunoștință de cauză.

➤ *la nivel tactic*, conducerea a îmbrăcat unele aspecte diferite de la situație la situație, de la garnizoană la garnizoană, aspecte pe care le vom reîntâlni, cu unele particularități, și în cea de a doua etapă. *Indiferent de situație sau garnizoană, conducerea nu s-a înscris în principiile teoretice și antrenamentele practice folosite în programele de pregătire*. Aceasta în mod explicabil, pentru că nici scenariul în care s-a acționat nu s-a încadrat în principiile la care ne referim. Caracteristica principală a conducerii la nivelul tactic, pentru perioada pe care o analizăm, constă în aceea că a predominat ceea ce în mod obișnuit denumim „conducere descentralizată”, proces care a mers de la nivel comandant de unitate, detașament, formațiune, până la comandantul de grupă. Și, pe această temă, am putea teoretiza foarte mult și poate că este necesar. Nu o putem face azi.

Privind conducerea, în prima etapă, deși suntem convinși că sunt și alte aspecte care merită a fi supuse atenției, studiului, ne propunem să ne limităm la cele pe care le-am prezentat până acum.

În ceea ce privește *conducerea în cea de a doua etapă*, problema, din anumite puncte de vedere, este puțin mai complexă, ceea ce, după părerea noastră, a suscitat și continuă să suscite interes în exprimarea unor puncte de vedere, unele apropiate realității, altele departe de adevăr, prezентate, în special, de cei care nu pot fi adepta adevărului și nu pot fi considerați „prietenii ai armatei”, în ultima instanță nu pot fi considerați „prietenii ai României”.

În unele publicații s-a susținut și continuă să se susțină ideea că după moartea generalului Vasile Milea la conducerea armatei, o perioadă scurtă de timp, a existat un așa-zis „vid” de comandă (conducere). Realitatea arată însă că actul de comandă în organismul militar, chiar în unele condiții dificile și neobișnuite de atunci, nu poate să nu aibă și să nu evidențieze caracterul de continuitate. Organismul militar este astfel structurat încât nu poate să se manifeste „vidul de conducere” decât în situațiile în care armata este supusă unui proces de „descompunere”, de „dezintegrare”, *ceea ce nu este cazul la noi*.

Dovada cea mai convingătoare o constituie faptul că în armată, în perioada respectivă, nu s-au înregistrat acte de insubordonare, toate unitățile militare de pe întreg teritoriul național au sprijinit și apărat fără reținere Revoluția.

Este adevărat că la început – în noaptea de 22/23 decembrie 1989 – conducerea s-a realizat cu mai puțină siguranță datorită conjuncturii complet insolite, a lipsei de informații corecte asupra evenimentelor care se derulau, a formidabilei presiuni ce se exercita. Treptat însă, conducerea Ministerului Apărării Naționale izbutește să concretizeze, prin ordine și dispoziții successive, o concepție generală conform căreia, pe lângă îndeplinirea misiunii sale de bază – aceea de a fi gata să respingă cu fermitate o eventuală agresiune externă asupra țării noastre – armata avea misiunea să apere obiectivele strategice al Revoluției: organele puterii noi create, Televiziunea și Radiodifuziunea

– cele două instituții centrale, de importanță hotărâtoare în condițiile respective – ca și instituțiile publice, unitățile economice vitale, așezăminte social-culturale, obiectivele militare, cu precădere depozitele de armament și muniție.

În același timp, dată fiind situația care se crease pe teritoriu, unde confruntările aveau loc în condiții diferite de la o localitate la alta, conducerea operativă a acțiunilor militare este lăsată, în principal, în răspunderea comandanților de Armată, a comandanților de M.U. și, în unele situații, a comandanților de garnizoane. Cu ajutorul unor grupe de lucru constituite din reprezentanții unităților militare, indiferent de subordonarea directă, a statelor majore ale gărzilor patriotice, ai forțelor din Ministerul de Interne (acolo unde au participat), aceștia trec la acțiuni ferme pentru limitarea efectelor atacurilor cu foc și la anihilarea grupurilor diversioniste.

➤ *la nivel strategic*, conducerea se realizează inițial (în noaptea de 22/23 decembrie 1989) din sediul fostului C.C. al P.C.R. – unde se găsea gl.mr. Ștefan Gușă și, mai ales, la sediul M.Ap.N. unde se afla gl.lt. Victor Stănculescu și de unde s-au transmis două note telefonice nr.38 și 39, în care, de fapt, a fost concretizată concepția conducerii M.Ap.N. privind „Apărarea Revoluției”. *Fără a exagera putem afirma că cele două note telefonice se pot constitui într-o adevărată „directive” care a stabilit coordonatele, limitele în care armata va acționa în sprijinul Revoluției.* Cele două note telefonice transmise la toate marile unități operative și tactice și în toate garnizoanele, au fost completate cu noi dispoziții care au dat, după părerea noastră, o bază normativă, am adăuga juridică, acțiunilor armatei, aceasta cu atât mai mult cu cât în clădirea M.Ap.N. a funcționat în perioada 22 – 26 decembrie 1989, nucleul Frontului Salvării Naționale, noua putere.

➤ *la nivel operativ*, întâlnim o situație diferită în sensul că:

- în zone, municipii, orașe (am putea spune că în majoritatea cazurilor) conducerea a fost realizată de comandanții și statele majore ale comandamentelor de mari unități operative;
- în unele garnizoane comandanții acestora, pe baza situației concrete, au fost împuerniciți sau și-au asumat singuri responsabilitatea conducerii acțiunilor de luptă, situații în care au fost luate în subordine toate forțele și mijloacele din garnizoană, iar în unele situații, și nu au fost puține, din întregul județ, iar în Dobrogea C.M.M. și-a asumat această responsabilitate.

Experiența din decembrie 1989 modul „original” în care au fost conduse forțele și mijloacele la nivel operativ, rezultatele acestui „tip” de conducere ne determină să susținem, așa cum am făcut și mai înainte, convingerea că, în cazul unor situații similare, conflictele armate interne, altele decât războiul, *cu atât mai mult în condițiile unui război generalizat, prezența și existența unor mari unități operative de tip armată sau chiar corp de armată** cărora să li se încredințeze responsabilitatea într-o anumită zonă, care se poate suprapune cu o zonă de operații și în care M.U. și U. din subordine să se instruiască și să se antreneze, este mai mult decât recomandabilă și trebuie pusă în practică în funcție de situația concretă actuală și de perspectivă României.

➤ *la nivel tactic*, conducerea a îmbrăcat aspecte asemănătoare, dar și diferite față de prima etapă. Cele asemănătoare se referă la faptul că, nu de puține ori, conducerea a „cokerăt” până la comandanțul de grupă (formăjune), iar cele diferite se referă la faptul că cei care au luat deciziile s-au găsit în situații inedite, controversate. Avem în vedere faptul că:

- nu-și cunoștea inamicul, nu-i cunoștea procedeele de luptă;
- acțiunile se desfășurau, de cele mai multe ori, în condiții de lipsă de vizibilitate;
- ordinele primite erau foarte generale; aceasta din lipsă de informații și pentru că după 22 decembrie 1989 nu s-a trecut la adaptarea sistemului structurilor de informații la situația nouă

* astăzi corpurile de armată teritoriale

creată și după o etapă a „luptei” nu s-a executat, în suficientă măsură, cercetarea zonelor în care s-au desfășurat acțiunile în vederea descoperirii, surprinderii datelor necesare îmbunătățirii și eficientizării acțiunilor următoare. Și, probabil, nu probabil ci sigur, mai sunt și alți factori, elemente ce necesită a fi evidențiate și analizate.

La aceste cauze și disfuncționalități se impune a se arăta că, nu în puține situații, cooperarea, coordonarea între forțele prezente la un anumit obiectiv sau într-o anumită zonă, nu s-a realizat la cerințele situației și a momentului.

În concluzie ne permitem să afirmăm că, în ceea ce privește conducerea forțelor și mijloacelor aceasta s-a înscris și a fost determinată de situația concretă, nemaiîntâlnită și că, din punct de vedere militar, ea a îmbunătățit arta militară românească pentru acest domeniu, atât din punct de vedere teoretic cât și practic. Și, deși nu este vorba de o concluzie finală, merită amintit faptul că nu puține au fost zonele, dar, mai ales, municipiile și orașele în care armata a asigurat continuitatea conducerii administrative, a asigurat ordinea publică în desfășurarea normală a vieții social-economice care, trebuie să o recunoaștem, se înscrie tot în capitolul „conducere”.

4. Câteva aprecieri și concluzii generale privind acțiunile armatei în decembrie 1989

Privind ***etapa întâi***, apreciem că acțiunile armatei, indiferent de categoria de forțe ale armatei la care ne referim, au fost determinate, în principal, de două elemente.

În primul rând, misiunea de a participa alături de forțe specializate la stabilirea ordinii de drept, misiune pentru care, aşa cum am mai spus-o, armata nu fusese pregătită și în cadrul căreia detașamentele trimise în stradă s-au limitat la desfășurarea, în exclusivitate, a acțiunilor de descurajare și temperare a grupurilor agresive, de blocare a arterelor de comunicații, pentru accesul demonstranților în zonele fostelor sedii ale puterii locale de partid și de stat, a protecției obiectivelor militare și civile și, nu în ultimul rând, de autoapărare.

Misiunile la care ne-am referit s-au desfășurat pe garnizoane, la acestea participând forțele și mijloacele dislocate în garnizoana respectivă, indiferent de categoria de forțe ale armatei. În funcție de situații, avem în vedere garnizoana Timișoara, au fost aduse subunități din alte garnizoane.

În aceste condiții, la îndeplinirea unor misiuni s-au găsit detașamente sau formațiuni provenind de la diverse categorii de forțe armate și genuri de arme, ceea ce a produs greutăți în realizarea conducerii într-o concepție unitară a forțelor la care ne-am referit. La aceasta adăugăm faptul că, la unele obiective, au fost prezente și forțe ce aparțineau structurilor Ministerului de Interne.

Pentru exemplificare ne-am propus să prezentăm un singur caz, cu o singură situație și anume din capitală - obiectiv „Zona Intercontinental”. Aici se găseau trupe aparținând M.Ap.N. și M.I. inițial, în special a acestuia din urmă. Cum s-au desfășurat evenimentele aici este cunoscut de marele public, ceea ce vrem noi să mai analizăm este tocmai existența sau inexistența unei concepții militare privind obiectivul ce urma a fi apărat, responsabilitățile și conducerea acestor forțe și mijloace. S-a afirmat și, probabil, va continua să se afirme de către cei care doresc să ponegrească armata, faptul că ministrul Apărării Naționale, gl.col. Vasile Milea, aici, în aceasta zonă, a fost comandant (șef unic), ceea ce nu corespunde adevărului și pentru aceasta prezentăm următoarele argumente:

- nu există un document care să susțină această aserțiune. În același timp este greu de acceptat ideea că cei care au „controlat” ani de zile, din punct de vedere informativ, toate structurile armatei, și nu numai, ar fi acceptat aşa ceva;
- nu există consemnat în nici un document din care să rezulte că Ceaușescu a împuernicit pe gl. Milea cu responsabilitatea la care ne-am referit;

DISCURS DE RECEPȚIE

- nu a existat un sistem de legături și de informare și nici un „punct de conducere” de unde, în funcție de situație, să se poată lua cea mai bună decizie, ca să nu mai vorbim de faptul că dictatorul concentrase toată puterea în mâna lui și nu avea prea mare încredere în Armată.

În ceea ce privește dispozitivele, în lucrarea „Armata Română în Revoluția din decembrie 1989” ediția 1994, M.Ap.N. s-a prezentat pentru toate garnizoanele fierbinți dispozitivele pe care le-au adoptat. Cei proveniți din alte ministeră nu au făcut-o nici la 9 ani de la Revoluție și, pe bună dreptate, ne putem întreba „DE CE?”. Situații similare întâlnim și în alte garnizoane „fierbinți”.

Un alt aspect pe care dorim să-l amintim aici se referă la faptul că, în paralel cu îndeplinirea unor misiuni legate de asigurarea ordinii publice, în această etapă, armata a desfășurat acțiuni care, după părerea noastră, având în vedere situația concretă, se înscriu în acțiuni ce aparțin pregătirii, desfășurării strategice. Avem în vedere manevrele de forțe și mijloace și chiar luarea unor măsuri pentru trecerea la îndeplinirea unor misiuni de luptă la granița de stat și în interiorul țării.

În ceea ce privește *etapa a II-a*, aici lucrurile sunt mai complexe și impun o analiză mai largă și, zicem noi, în conformitate cu realitatea.

Afirmam la subcapitolul în care a fost tratată „diversiunea” în această etapă Armata Română a fost angajată într-un război (confruntarea armată internă, alta decât războiul civil) atipic, în care au fost implicate toate categoriile de forțe ale armatei și care au desfășurat acțiuni de luptă pe fondul unui complex diversionist, în care dezinformarea și acțiunile diversioniste specifice, sau mai bine zis, care vizau Trupele de Uscăt, Aviația și Apărarea Antiaeriană, precum și Marina Militară și-au făcut simțită prezența și au avut un efect nedorit pentru noi. Cu privire la fenomenul diversionist, noi considerăm că merită și recomandăm, în primul rând specialiștilor și în al doilea rând celor dornici de informare să studieze, în ultima ediție a lucrării „Armata Română în Revoluția din decembrie 1989”, subcapitolul intitulat „În păienjenișul diversiunii” (pag.165 – 192).

În ceea ce privește modul concret în care au acționat cele trei categorii de forțe ale armatei, marile unități și unitățile din subordinea acestora, în acele zile hotărâtoare pentru destinele poporului român, aceasta, deși și-a găsit loc în cartea „Armata Română în Revoluția din decembrie 1989”, a fost și continuă să fie obiect de studiu al analiștilor militari români.

O asemenea întreprindere apreciem că este necesară pentru surprinderea specificității acțiunilor și, într-o egală măsură, pentru îmbogățirea artei militare românești contemporane și derularea procesului de restructurare și modernizare a Armatei Române.

FORMAREA ȘI DEZVOLTAREA PROFESSIONALĂ A RESURSEI UMANE ÎN FORȚELE TERESTRE

PROFESSIONAL BUILD UP AND DEVELOPMENT OF THE HUMAN RESOURCE WITHIN THE LAND FORCES

- General locotenent conf. univ. dr. Eugen Bădălan -
Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România

Abstract

The present way by means of which the training of the human resource is being achieved bases on a philosophy founded on a coherent system of principles with a long -term viability.

Ever stronger challenges to build up a competent and professional human resource, the state parameters of the process in progress, the conclusions which result from the stage assessments and adoption of standards regarding the military career offer the means and create the framework to redesign the **Conception for the professional build up and development of the human resource within the Land Forces**. The need to consolidate the reform process and to stress some of its principles and components is being emphasized.

The strategic component of the process of redesigning the training of the human resource is the **graduate model**, elaborated for each of the education forms and levels which constitute the professional build up and development system. The designing of the graduate model emphasizes some radical alterations regarding: the system of competencies (clear specification and assignment of accurate responsibilities), description of the model (the graduate - a multivalent warrior, able to use any armament and equipment category of the Land Forces), curricular architecture (common body and specific elements), limits between categories of human resources.

The defining coordinates of the **Conception for the professional build up and development of human resource** are being found in: the institutionalization of a coherent system of institutions and well-specified and correlated formative processes; conceptual, methodological and normative issues; factors which support the system operation (intrinsic requirements, principles, methods to exercise direct command); definition and materialization of the content of each formative or professional development stage; adoption of the modular and multilateral designing of the general military education element; establishment of a suitable standards and certificates system.

The operational optimization and adjustment (self-adjustment) result from the system assessment which aims both at the level of the model achievement (assessment through the product) and the designed curriculum (assessment through the process). The professional build up and development of the human resource within the Land Forces support its professionalism against the needs of the Romanian Armed Forces. Romanian military traditions, dynamics of the military phenomenon and challenges of interoperability and compatibility with Euro - Atlantic structures.

1. Considerații preliminare

Evoluțiile din societatea contemporană și, implicit, din domeniul militar evidențiază, între orientările moderne ale teoriei și practicii sociale, creșterea interesului pentru eficientizarea organizațiilor de toate tipurile. Aceasta reiterează poziția vitală a resursei umane, ca element strategic al dezvoltării organizaționale, fază superioară în abordarea de pe poziții științifice a organizării sociale.

În acest context, s-a autonomizat tendința manifestă și îndelung investigată de îmbunătățire a calității resursei umane, concretizată în modele derulate pe parcursul mai multor cicluri evolutive ale teoriei și practicii managementului resurselor umane (1).

Schimbările ce se produc în spațiul militar euroatlantic, dimensiunile moderne ale acțiunii militare, precum și conținutul mereu înnoit al misiunilor Forțelor Terestre exercită presiuni pentru asigurarea unei resurse umane competente și profesionalizate. Din această perspectivă, buna calitate a resursei umane și funcționalitatea organizației militare, în ansamblul său, nu pot fi asigurate decât într-un orizont conceptual sistemic și interdisciplinar, cu un cadru adecvat de evaluare socială, corespunzător standardelor democratice de funcționare a societăților moderne.

Modalitățile în care se realizează pregătirea resursei umane în Forțele Terestre reprezintă consecința aplicării unui complex și profund proces reformator, implementat începând cu a doua parte a deceniului anterior. Proiectat într-o viziune modernă, procesul de pregătire a resursei umane are componente cu atrbute specifice ce interacționează procesual, pentru îndeplinirea unei comenzi sociale radical schimbate, cu o arhitectură ce are la bază o filosofie fundamentată pe un sistem coerent de principii care își mențin pe termen lung viabilitatea.

Esențialmente, obiectivul creării unui „sistem de învățământ militar centrat pe formarea comandantului (conducătorului militar), capabil să gândească și să acționeze eficient și creativ pentru asigurarea securității naționale și să coopereze adevarat în structurile de securitate internațională” (2) constituie o țintă a cărei atingere asigură integrarea Armatei Române în sistemul armatelor moderne.

Parametrii de stare ai procesului aflat în derulare, concluziile desprinse prin evaluările stadiale, precum și noile condiții generate de eforturile de profesionalizare a Forțelor Terestre, de însușire a procedeelor și standardelor acționale N.A.T.O., de realizare a compatibilității cu armatele moderne și, ca urmare, a adoptării documentelor normative referitoare la cariera militară (Concepția privind managementul resurselor umane, Ghidul carierei militare, instituționalizarea sistemului de cursuri de carieră și nivel etc.), creează posibilitatea și induc *necesitatea și oportunitatea reproiectării Concepției de formare și dezvoltare profesională a resursei umane în Forțele Terestre*.

Reproiectarea, ca formă de satisfacere a necesității *consolidării procesului de reformă*, constituie și una din metodele care determină accentuarea unora dintre principiile și componentele sistemului de formare și dezvoltare profesională, așa cum va rezulta din precizarea elementelor definitorii ale demersului colectiv.

2. Modelul absolventului - componentă strategică în procesul de proiectare a pregătirii resursei umane

Elaborarea modelului absolventului constituie o pârghie modernă și eficientă de fundamentare, pe baze științifice, a procesului și sistemului de învățământ. Modelul ofițerului - comandant - instituționalizat prin Concepția de reformă aprobată prin Hotărârea Consiliului Suprem de Apărare a Țării nr.42 din 13.06.1995, reprezintă o elaborare cu

nivel de maximă generalitate ce transpune în termeni de finalități educaționale comanda socială adoptată la nivel de decizie politico-militară și al politiciei

educaționale a statului român și constituie suportul-cadru pentru adaptări și concretizări necesare proiectării învățământului formativ și dezvoltării profesionale în Forțele Terestre. Așadar, consecvenții liniei metodologice și conceptuale specifice procesului de reformă a învățământului militar implementat începând cu anul 1995, considerăm necesară și utilă, proiectarea modelului absolventului pentru fiecare dintre formele și nivelurile de învățământ constituente ale sistemului de formare și dezvoltare profesională.

În acest context metodologic, devine posibilă definirea concisă a profilului absolventului și explicitarea lui, în detaliu, prin sistemul de competențe și capacitați. Ilustrative sunt definirea absolventului Colegiului Militar Liceal ca „tânăr cu pregătire științifică și umanistă generală conform standardelor Ministerului Educației și Cercetării, socializat în mediul militar și atașat valorilor acestuia, capabil să acceadă în instituțiile de învățământ cu caracter formativ din Ministerul Apărării Naționale” și descrierea acestuia prin competențele științifică și umanistă, militară și civică, ipostaziate în domeniul cognitiv, psihomotor și psihomoral printr-un sistem de capacitați conturate în consonanță cu nivelul de instruire și exigentele domeniului militar.

Proiectarea *modelului absolventului Academiei Forțelor Terestre* evidențiază unele schimbări radicale față de concepția anterioară, care se referă, cu precădere, la sistemul competențelor absolventului. A existat, și persistă în continuare, o tendință de a asocia specialitatea universitară cu specializarea în armă. Pe acest fond, au apărut dificultăți majore sau chiar imposibilități în armonizarea exigențelor *schemei de organizare a unui profil de instruire*, elaborată de Ministerul Educației și Cercetării, potrivit standardelor acceptate la nivel european, cu particularitățile formative generate de profil (știință militară), specialitate (managementul organizației) și specializare în armă. A devenit, astfel, necesară transferarea, în totalitate, a competenței de specialist în armă în responsabilitatea școlilor de aplicație ale armelor, unde urmează să se realizeze atât specializarea cât și pregătirea pentru prima funcție.

Prin definiție, absolventul Academiei Forțelor Terestre este „*ofițer licențiat în domeniul știință militară, în una din specializările managementul organizației, administrație publică sau managementul economico-financiar și luptător polivalent*”. Rezultă o caracteristică nouă a acestui tip de absolvent, în sensul că, acesta este pregătit să desfășoare activități cu grad ridicat de complexitate, potrivit *instruirii polivalente și multifuncționale*, fiind capabil să utilizeze orice categorie de armament și tehnică de luptă din înzestrarea Forțelor Terestre.

Analiza modelului absolventului, prin corelare cu exigențele funcționale ale organismului militar românesc, a evidențiat necesitatea diversificării domeniilor de specializare pe care se fundamentează traectoria în carieră. Liderul militar, poate și trebuie să aibă și altă arhitectură a curriculu-lui formativ, în afară de cea a managementului organizațional. Această necesitate derivă din accentul diferit care se pune în anumite tipuri de acțiuni militare specifice perioadei actuale (de exemplu, acțiuni militare în sprijinul păcii sau operațiuni militare, altele decât războiul) pe componenta administrativ-executivă a managementului sau din cerințele societății privind exercitarea profesiei în structurile economico-financiare din armată.

Modelele absolventului Școlii Militare de Maiștri Militari și Subofițeri a Forțelor Terestre și cele aferente diferitelor niveluri și forme de specializare și perfecționare ulterioare, descriu cu precizie coordonatele formării și devenirii profesionale a acestei categorii de militari, considerate a fi „coloana vertebrală” a Forțelor Terestre.

Prin modul de explicitare a modelelor se elimină confuziile și suprapunerile și, mai ales, sunt înălțurate posibilitățile perpetuării unor conflicte de mentalitate sau chiar de interes în proiectarea și desfășurarea sistemului de formare și dezvoltare profesională a resursei umane.

3. Coordonate definitorii ale Concepției de formare și dezvoltare profesională a resursei umane

Ansamblul de activități desfășurate în instituțiile militare de învățământ în scopul formării, specializării și perfecționării personalului militar în activitate și în rezervă, pentru îndeplinirea atribuțiilor funcționale, sunt integrate în **sistemul de formare și dezvoltare profesională**. Aceasta, are ca

PUNCTE DE VEDERE

obiectiv-țintă realizarea modelelor proiectate, și, în mod firesc, are o serie de particularități ce-l individualizează în raport cu sistemul, actualmente în funcțiune.

Un prim aspect, necesar a fi subliniat constă în faptul că se instituționalizează un sistem coerent care include între componentele sale definitorii instituției și procese de învățământ bine precizate și, mai ales, corelate între ele. Precizarea clară a caracteristicilor esențiale ale proceselor instructiv-educative, proiectarea pe baza taxonomiei pedagogice și a practicii manageriale a obiectivelor educaționale și a reperelor metodologice specifice procesului de pregătire pentru fiecare categorie de resurse umane, facilitarea atribuirii și asumării responsabilităților și conturarea clară a modalităților de îndeplinire a obiectivelor, în deplină concordanță cu resursele angajate în acest scop.

Un al doilea aspect vizează plasarea sistemului și a procesului de formare și dezvoltare profesională pe coordonatele managementului educațional veritabil. Avem în vedere deosebirile esențiale față de sistemul în funcțiune în ceea ce privește aspectele de ordin conceptual, metodologic și normativ. Astfel, din punct de vedere conceptual, *formarea și dezvoltarea profesională* sunt componente ale **formării continue**, ale cărei exigențe metodologice determină adoptarea proiectării curriculare integral-etapizat și diferențiat pe forme și niveluri de instruire, precum și a modelului socio-profesional ca finalitate ce fundamentează instruirea.

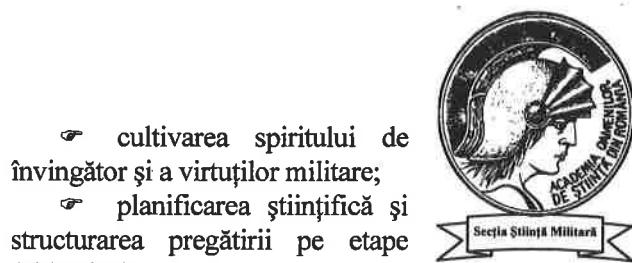
Formarea continuă include totalitatea demersurilor educaționale, întreprinse în plan teoretic și practic și instituționalizate la nivelul Forțelor Terestre în vederea dobândirii, actualizării și dezvoltării competențelor necesare exercitării misiunii (funcției) în structurile militare.

Modelul socio-profesional concretizează orientările valorice angajate la nivelul sistemului și al procesului de învățământ care, prin complementaritatea lor, îndeplinește funcțiile orientativă, anticipativă, evaluativă și reglatorie pentru ansamblul demersurilor educaționale (3).

Funcționalitatea sistemului este, în ansamblu, conferită de:

a) *cerințele sale intrinseci:*

- ☛ polivalență, multidisciplinaritatea, integritatea și complementaritatea;
- ☛ competitivitatea și experiența;

☛ cultivarea spiritului de învingător și a virtuților militare;

☛ planificarea științifică și structurarea pregătirii pe etape (obiective);

☛ adaptarea pregătirii la condițiile de mediu și climă specifice teritoriului național sau altor teritorii;

☛ continuitatea pregătirii, evaluarea continuă;

☛ interoperabilitatea.

b) *principii:*

☛ pregătirea întrunită a comandamentelor și instruirea trupelor la nivel strategic, operativ și tactic, în condițiile reale sau simulate ale complexității câmpului de luptă modern;

☛ planificarea și organizarea unitară;

☛ desfășurarea modulară;

☛ specializarea, flexibilitatea și adaptabilitatea;

☛ preponderența caracterului practic-aplicativ;

c) *atribuțiile* Statului Major al Forțelor Terestre privind exercitarea conducerii:

☛ elaborarea standardelor de calificare militară;

☛ coordonarea proiectării conținutului și structurii instruirii;

☛ elaborarea precizărilor organizatorice privind organizarea și desfășurarea procesului de învățământ;

☛ proiectarea structurilor sistemului;

☛ asigurarea resurselor materiale și financiare, precum și coordonarea procesului de asigurare cu resurse umane;

☛ evaluarea prin proces și prin produs a funcționalității sistemului și optimizarea acesteia.

Totodată, etapele procesului de pregătire a resursei umane sunt definite și concretizate în conținut. Spre exemplu, formarea inițială ca etapă de bază a carierei militare, care asigură accesul în etapele de specializare în armă și pregătire pentru prima funcție, include ansamblul demersurilor educaționale, informative și formative, menite să asigure achiziții cognitive, psihomotorii și psihomorale, pe suportul cărora se sprijină etapele de pregătire ulterioară, specifice traectoriei în carieră.

Stabilirea modalităților de realizare a modelelor proiectate evidențiază, totodată, justea diversificării specializațiilor universitare, acestea constituind, prin complementaritate, argumente solide în ceea ce privește eficacitatea și convergența angajării resursei umane în îndeplinirea misiunii constituționale de către Armata Română. Astfel,

alături de *managementul organizației* specializările *administrație publică și managementul economico-financiar* așeză pe baze noi întregul curriculum educațional pe care se clădește cariera militară și creează un nou orizont dezvoltării universitare a instituției formatoare. Implicațiile generate de noile deschideri se regăsesc în planul arhitecturii curriculare, căreia îi este caracteristic un *trunchi comun* constituit din pregătire științifică fundamentală și arii curriculare din domeniul științei militare și managementului. La acestea se adaugă componenta de pregătire militară generală precum și elemente de specificitate ale fiecărei specializări în parte.

Opțiunea privind formarea luptătorului polivalent pentru toate categoriile de personal militar profesionist din Forțele Terestre determină, în planul concepției de formare și dezvoltare profesională, *proiectarea modulară și multilaterală* a pregăririi militare generale care include parașutism, alpinism, schi, înnot, supraviețuire precum și module de cunoaștere și întrebuițare în luptă a tehnicii și armamentului din armele infanterie, tancuri, artillerie și rachete, auto, vânători de munte, transmisiuni, geniu și apărare N.B.C. Prin concepție se instituie totodată un sistem de standarde și de brevetare pentru modulele în care se execută instruirea.

Rămâne de actualitate și de maximă importanță elementele de concepție care vizează competența lingvistică a resursei umane, precum și cea de utilizare a tehnicii de calcul, prin stabilirea de standarde pe niveluri și forme de pregătire.

Elementele de noutate privind formarea și dezvoltarea profesională a maiștrilor militari și subofițerilor vizează, pe de o parte, conținutul și structura pregăririi și, pe de altă parte, modul de întrebuițare a acestei importante categorii de resurse umane. Astfel, *obiectivele formării* constau în asigurarea pregăririi militare de bază și generală, formarea ca specialist în armă și instructor al luptătorului și al subunităților mici (echipaj, grupă), concomitent cu formarea competențelor de conducător de oameni și structuri militare mici, de administrator și civică. *Dezvoltarea profesională* include un sistem de cursuri de carieră și de nivel

pentru îndeplinirea atribuțiilor funcționale ale comandantului de pluton/instructorului, subofițerului de stat major, șefului structurii tehnice, administratorului, consilierului etc.

Necesitatea profesionalizării resursei umane și creșterea eficienței acesteia atrag după sine acțiuni complexe și bine precizate privind pregătirea militarilor angajați pe bază de contract, militarilor cu termen redus și militarilor în termen. Salariații civili, cu o pondere importantă în structurile Forțelor Terestre, sunt cuprinși într-o concepție unitară de dezvoltare profesională, în acord cu specificitatele funcției și posibilitatea dezvoltării profesionale.

Eficacitatea sistemului de formare și dezvoltare profesională se cere a fi sistematic și riguros evaluată în scopul optimizării funcționale și introducerii corecțiilor adecvate. În acord cu teoria și practica modernă, *evaluarea sistemului* prin evaluarea gradului de realizare a modelului asumat (*evaluare prin produs*) și evaluarea curriculum-ului proiectat (*evaluare prin proces*), sunt realizabile pe baza unui sistem general de standarde, conceput prin corelare și adaptare la sistemul existent pe plan național sau în structurile euroatlantice.

În concluzie, formarea și dezvoltarea profesională a resursei umane în forțele terestre corelată cu acoperirea unor necesități de pregătire a unor categorii de resurse umane în alte structuri din cadrul Ministerului Apărării Naționale sau în instituții civile de învățământ poate asigura calitatea și profesionalismul resursei umane în raport cu necesitățile Armatei Române, tradițiile militare românești, dinamica fenomenului militar și exigențele interoperabilității și compatibilității cu structurile euroatlantice.

Note bibliografice

1. Aurel Manolescu, „*Managementul resurselor umane*”, Editura Economică, București, 2001, p.24-38.
2. *** „*Concepția reformei învățământului militar*”, București, iulie, 1994, p. 11.
3. Mihai Stanciu, „*Reforma conținuturilor învățământului*”, Editura Polirom, Iași, 1999, p. 52-56.

ARTA MILITARĂ

The Military Art

- General locotenent (r) prof.univ.dr. Valentin ARSENIU -

Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România

Abstract

As a scientific category, the military art is divided into three parts: the military strategy, the operational art and tactics.

The military strategy – is a discipline which comprises knowledge referring to the conduct of war, of military campaigns and of the great military operations.

In Spain, France, U.K. and other states, the military strategy is considered to be the science of training and using the armed forces.

The operational art – had appeared to Germans and Russians during W.W. I., as a scientific discipline concerned with preparing and conducting the operations through the conditions of the theatre and military operations.

The Americans perceived the operational art as a discipline concerned with the conduct of troops, in order to obtain victory at tactical battles.

Tactics – is considered to be the discipline which studies the combat of great units, units and subunits, in any environment, according to the principles, forms and methods issued by the strategy which has the leading role at war.

Războiul – scria Schititu și Ioanițiu în lucrarea lor *Elemente de strategie* – este un act politic, social și economic, al cărui principal instrument de execuție este armata. Pregătirea și conducerea lui este opera colaborării dintre guvern și conducerea armatei.

Până în ultima decadă a secolului al XVII-lea războiul era strâns legat de conducătorul de oști. În anul 1799 în lucrarea generalului german von Bülow – *Eseu despre strategia modernă* – strategia a devenit o disciplină de sine stătătoare. El a fost cel care a sistematizat obiectul, conținutul și principiile acesteia – a inventat strategia care nu

mai era tot una cu „strategos” – comandantul de oști sau cu „strategike” – conducerea armatei.

Pe la jumătatea secolului al XIX-lea și către sfârșitul acestea s-a cristalizat o nouă știință, denumită de Clausewitz și Moltke, știință militară. De atunci și până în prezent, aceasta reprezintă un sistem de cunoștințe referitoare la pregătirea și întrebuințarea forțelor armate în război, la procedeele și metodele de ducere a acțiunilor militare.

În preajma primului război mondial s-a definitivat conținutul științei militare, deoarece în perioada de formare, știința militară cuprindea

Secția Știință Militară

strategia, tactica, artleria, fortificațiile și istoria militară.

Ulterior, pe măsura creșterii complexității fenomenului militar, în compunerea științei militare au intrat și alte discipline, unele dintre acestea comasându-se. Astfel, în prezent, majoritatea teoreticienilor militari consideră că în conținutul ei ar intra: **teoria generală, arta militară, istoria și geografia militară, teoria organizării militare, teoria instruirii și educării trupelor, logistica militară** și.a.

Dacă ne referim la Arta militară, de la bun început ar trebui să arătăm că aceasta are un conținut complex și deține primatul în știința militară, deoarece ea cuprinde totalitatea cunoștințelor privind principiile, metodele, procedeele și regulile de pregătire și ducere a acțiunilor militare, atât în ansamblul lor, cât și cele desfășurate de fiecare categorie de forțe armate sau gen de armă în parte.

Ca teorie științifică, arta militară se împarte în **strategie*, artă operativă și tactică**.

Strategia militară este o disciplină care cuprinde cunoștințele referitoare la conducerea războiului în ansamblu, a campaniilor militare și a operațiilor de mare anvergură. În Spania, Franța, Anglia și alte state, strategia militară este considerată știință de a pregăti și folosi forțele armate în război.

Arta operativă – apărută în primul război mondial la germani și ruși – ca disciplină științifică, se ocupă de pregătirea și ducerea operațiilor în condițiile caracteristice teatrului de acțiuni militare. La americani arta operativă este disciplina care se ocupă de conducerea trupelor în vederea obținerii victoriei în bătăliile tactice.

Tactica este considerată disciplina care se ocupă cu studiul luptei în toate mediile de către marile unități, unități și subunități potrivit principiilor, procedeelor, formelor și metodelor

* Încercarea unor teoreticieni și practicieni militari români de a include în arta militară și Strategia de Securitate Națională (problemă de politică militară) fie chiar și latura militară a acesta nu se pare forțat; știința militară fiind în actuala alcătuire deja o enciclopedie, una dintre cele mai interesante științe.

OPINII, DEZBATERI

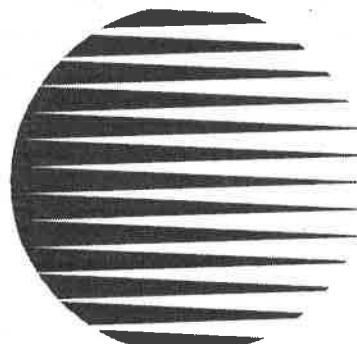
elaborate de strategia militară, care are un rol conducător în arta războiului.

O precizare. Arta militară, în viziunea lui Clausewitz, este în același timp știință și artă.

Ca știință, ea presupune un sistem de cunoștințe, realizarea funcțiilor explicative și predictive proprii cunoașterii științifice, descoperirea legilor obiective, a necesităților și esențelor profunde ale luptei armate (ciocnirii violente între adversari).

Ca artă, ea pretinde măiestrie, talent, ingeniozitate, capacitate intuitivă și organizatorică, o sumă de calități personale fără de care nu este posibilă obținerea succesului în nici unul din domeniile ei.

A doua precizare se referă la faptul că arta militară necesită o logică profundă și clară, calcul minuțios și exigent, sânge rece și obiectivitate. Ea înseamnă, în toate cazurile, individualizare, originalitate în concepție și execuție, pasiune și perspicacitate. **Căci militarii care nu stăpânesc bine arta militară sunt victime sigure în cele mai neînsemnate bătălii.**

Mareșalul CONSTANTIN PREZAN

Marshal Constantin Prezan

- General de brigadă (r) dr. Constantin UCRAIN -

Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România

Abstract

Born on the 27th of January 1861 (dead on 27th of August 1943), marshal Prezan had graduated the Military Officers School, in Bucharest, on the 1st of July and Artillery and Engineer Application School, in Fontainbleau, France, 1886.

During his career as officer, he had successively been commander of the Bucharest Fortress, commander of the 25th Infantry Regiment, commander of 14th Infantry Brigade, of the 3rd Infantry Division, of the 3rd Army Corps and, during W.W.I. – commander of the Northern Army and of the Army Group „General Prezan”. During the period of the 5th of December – the 1st of April 1918, he had been the chief of the Great Romanian Headquarters where he had the mission of organizing and conducting competently the great battles from Oituz, Mărășești, Mărăști, in summer of 1917.

Unul dintre bravii generali ai Armatei române, avansat la înaltul grad militar de mareșal, în urma activității depuse atât pentru propășirea armatei, cât și pentru modul cum a organizat și condus marile bătălii din vara anului 1917, a fost generalul Constantin Prezan. Născut la 27 ianuarie 1861, la Butimanu, în plină și glorioasă domnie a primului domn al Principatelor Unite, a fost martor ocular sau participant activ la patru războaie, în vîrtejul căror a fost cuprinsă România și armata sa: 1877-1878; 1913; primul și al doilea război mondial. A îmbrățișat meseria armatelor în anul marilor victorii obținute de oștile române asupra grupărilor otomane din sudul Dunării și dobândirii independenței de stat a României. A intrat în Școala de ofițeri de infanterie și cavaleri din București la 1 iulie 1878. La absolvirea acesteia, la 1 iulie 1900, a fost avansat la gradul de sublocotenent și repartizat

la Regimentul 7 infanterie în funcția de comandant de pluton. În toamna aceluiși an, mai precis la 16 noiembrie 1880, a fost mutat la Regimentul 2 geniu, unde s-a remarcat ca un bun instructor și comandant. În anul 1883 a fost avansat la gradul de locotenent și trimis pentru specializare în Franța, frecventând și absolvind în anul 1886, Școala de aplicație de artillerie și geniu de la Fontainebleau. Reîntors în țară, a fost numit profesor de fortificații la Școala specială de artillerie și geniu, fiind avansat la gradul de căpitan, la 6 martie 1887, maior la 10 mai 1892 și la 10 mai 1895 la gradul de locotenent-colonel. Un an mai târziu, la 1 aprilie 1896, a fost numit comandant al Cetății București. În funcțiile avute a dovedit capacitate organizerică, erudiție, mult tact și grijă față de subalterni. După avansarea sa la gradul de colonel, la 10 mai 1901, i s-a încredințat comanda

OPINII, DEZBATERI

Regimentului 25 infanterie „Rahova” din Vaslui, iar la 15 aprilie 1904, a Brigăzii 14 infanterie. Atât în cadrul unităților de infanterie și geniu, cât și în calitate de profesor, colonelul Constantin Prezan s-a dovedit un bun tactician și coordonator pe timpul unor exerciții în teren, creator al unor situații manevriere, cât mai apropiate de câmpul de luptă. Înălțat la gradul de general de brigadă, la 10 mai 1907, a fost numit, trei ani mai târziu, la 1 noiembrie 1910, la comanda Diviziei 3 infanterie, iar la 1 aprilie 1911, la cea a diviziei 7 infanterie. În această calitate, a participat la cel de-al doilea război balcanic în anul 1913, distigându-se prin măsurile juste luate în conducerea unităților, în asigurarea asistenței sanitare a militarilor, echiparea, dotarea și hrănirea acestora cu cele necesare vieții de campanie. În preajma dezlănțuirii primului război mondial, i s-a încredințat conducerea Corpului 3 armată, fiind înaintat la gradul de general de divizie, iar în anii neutralității României (1914-1916) i-a revenit sarcina de a constitui, dota și pregătiri Grupurile de acoperire a frontierelor cunoscute în literatura de specialitate sub denumirea de Grupurile „Bistrița”, „Bistricioara”, „Bicaz”, „Ghimpeș”, „Uz” și „Oituz”, sarcină de care s-a achitat în foarte bune condiții. La intrarea țării noastre în război în august 1916, generalul Constantin Prezan a fost numit în funcție de comandant al „Armatei de Nord”, revenindu-i sarcina să coordoneze mobilizarea, concentrarea în bune condiții și la termenul prevăzut în planul de mobilizare, a celor 3 divizii de infanterie, o divizie de cavalerie, o brigadă de cavalerie și 2 brigăzi mixte subordonate. Chiar din prima zi de război a condus, cu mare compoziție și hotărâre, trupele aflate sub comandă, care au înaintat dincolo de Carpații Orientali spre valea Mureșului, iar în lunile septembrie-octombrie 1916 au trecut la defensivă, întârziind și desociind acțiunile armatelor Puterilor Centrale, mai ales în valea Oituzului. În amintirile sale despre mareșalul Constantin Prezan. Unul dintre foștii subalterni, colonelul D. Rădescu, scria la Cernăuți, în anul 1936: „Aici, la Armata de Nord, am văzut pentru prima oară în noiembrie 1916 pe mareșalul

Prezan, pe atunci general. În statul major al acestei armate am învățat să voiești cât mai bine, să îndrăznești cât mai mult, să nu fii niciodată mulțumit de tine. Izbânzile Armatei de Nord, pe când inamicul pătrunsese în Oltenia pe Valea Jiului, nerăbdător să cotropească Cetatea lui Bucur, întoarseră ochii conducătorilor țării către comandanțul acestei armate. Fu chemat să înceerce să scape ce mai putea fi salvat. Socotea o rușine pentru Oștire, în orice grea campană s-ar afla, să nu încece a-și apăra Capitala țării, iar un punct de onoare al său însăptuirea acestei apărări. Fără un comandanț organizat, înarmat numai cu voința de fier și dragoste de țară, din fronturi răzlețe cu comandanții care-și pierduse capul, reușește în câteva zile să redea încrederea tuturor. Concep și organiză pe Argeș un zăgaz puternic. Se născu Bătălia de la București, de însămnatatea căreia, cândva, nepărtinitoarea istorie va vorbi aşa cum se cuvine”¹

Într-adevăr, în noiembrie-decembrie 1916, îndeplinind funcția de comandanț al „Grupului de armate, general Prezan”, în compunerea căreia au intrat Armata 1 română și Grupul apărării Dunării, a coordonat, în condiții extrem de grele operațiile desfășurate pe timpul mărețelor și dramaticelor încleștări ce au avut loc pe malurile râurilor argeș și Neajlov, în cadrul Bătăliei de la București. În lunile decembrie 1916- ianuarie 1917, cu restul marilor unități din compunerea acestui grup, generalul a reușit să încheje temporar apărarea aliamantului jalonat pe râul Siret, să opreasă pentru câteva zile forțele inamice pe acesta și să asigure retragerea întregii Arme române în Moldova. „Marea bătălie pentru apărarea Bucureștilor se va da, aşadar, de-a lungul liniei Argeșului, în plină câmpie – sublinia istoricul Constantin Kirțescu – în documentarea sa lucrare privind primul război mondial – acțiunile cele mai importante vor avea loc în ținutul dintre Argeș și affluentul său, Neajlovul. Este bătălia de pe Neajlov și Argeș, zisă și bătălia pentru București. Conducerea operațiilor marii bătălii a fost încredințată generalului Constantin Prezan, care

¹ Colonel D. Rădescu, Amintiri înălțătoare, mareșalul Prezan, Cernăuți, 1936, p.4-13.

Secția Știință Militară

câștigase o frumoasă reputație prin operațiile bine conduse din Transilvania și, mai ales, prin excelenta apărare a trecătorilor Moldovei. Fostul comandant al „Armatei de Nord” devenise disponibil în urma înlocuirii celei mai mari părți a Armatei române din Munții Moldovei, de trupele ruse. Planul bătăliei de pe Neajlov și Argeș a fost excelent întocmit”². Având în vedere importanța acestei bătălii, de soarta căreia depindea chiar Capitala țării și a sute de mii de locuitori, generalul Constantin Prezan s-a adresat trupelor în ziua de 27 noiembrie 1916 în felul următor: „Ostași! De soarta bătăliei care se va da în ziua de 27 noiembrie 1916 depinde soarta neamului. Așa fiind, trupele care atacă ori înving, ori trebuie să moară. Lupta care începe, fiind singura de care depinde soarta neamului nu admit retragerea. De la soldat la general, trebuie să moară atacând”³.

În situația deosebit de critică în care s-a găsit țara noastră și armata sa, în iarna anului 1917, când Moldova era ticsită de sute de mii de refugiați, când tifosul exantematic secera fără milă mii de vieți omenești; generalului Constantin Prezan i s-a încredințat funcția de mare răspundere, de Șef al Marelui Cartier General și pe care a îndeplinit-o de la 5 decembrie 1916, până în aprilie 1918. „După retragerea armatei în Moldova, în toamna anului 1916 – sublinia fostul subaltern al mareșalului Constantin Prezan, colonelul D. Rădescu - îl găsim în funcția de Șef al Marelui Cartier General, având greaua și plina de răspundere sarcină a refacerii, reorganizării, dotării și instruirii armatei române, trecută, prin descompunerea organică și morală a unei retrageri forțate, sub urmărirea dușmanului și amenințată de germenele răscoalei. Fericit a fost inspirat regele Ferdinand când i-a impus Marelui comandant și, mai ales, soldatului ales, locul de Șef al Marelui Cartier General. Cu cadre puține, măcinante de boli și lipsuri materiale nenumărate, izbutește să refacă, transmițând tuturor energia și dragostea sa de țară, noua armată, care în iulie și august 1917 înscrisește cu litere de sânge în

² Constantin Kirițescu, *Istoria războiului pentru întrăgirea României, 1916-1919*, București, 1989, p.195.

³ Ibidem

istoria războaielor românilor Mărăștii și Mărășești”⁴. Așa cum bine arăta colonelul D. Rădescu - care a trăit deopotrivă lunile de restrînte din iarna anului 1917, dar și zilele de mare bucurie din vara acelaiași an - generalul de corp de armată (avansat la 1 decembrie 1916) și-a pus toată capacitatea să organizatorică, toată energia în vederea refacerii situației militare a României. Cu un număr restrâns de ofițeri bine pregătiți a elaborat planurile de campanie din vara anului 1917, care apoi s-au concretizat în cele trei mari bătălii și în răsunătoarele victorii de la Mărăști, Mărășești și Oituz. Timp de câteva luni de zile a coordonat și condus, cu măiestrie rar întâlnită, toate forțele armatei angajate în aceste trei operații strategice. Rezultatele acestora s-au datorat într-o oarecare măsură și capacitatea sale organizatorice.

După terminarea războiului, când se aprobia de vîrsta de 60 ani, a fost trecut, la 1 aprilie 1918, în rezervă. Jumătate de an mai târziu la 28 octombrie 1918 cu prilejul efectuării celei de a doua mobilizări a armatei generalul a fost rechemat în cadrele active, încredințându-i-se din nou funcția pe care o deținuse în timpul marilor bătălii, de Șef al Marelui Stat Major al armatei. În această calitate, a organizat și condus în bune condiții acțiunile armatei române de curățire a întregului teritoriu național de trupele inamice cotropitoare. Reactivarea, însă, nu a durat decât aproximativ un an și jumătate deoarece, odată cu demobilizarea Armatei Române și trecerea ei pe picior de pace, la 1 aprilie 1920, a fost și el trecut în rândul rezerviștilor. Sintetizând contribuția generalului Constantin Prezan la marile încreșteri ale armatei române din primul război mondial, Constantin Kirițescu scria cu obiectivitate: „Ajutorul român al conducătorului de căpătenie a fost generalul Prezan, Șeful de Stat Major al Armatei Române, militar care făcuse proba calităților sale eminente ca fost comandant al „Armatei de Nord” și apoi al „Grupului armatelor de Sud” în timpul marilor bătălii de pe Neajlov și Argeș. El a prezidat la refacerea armatei române, pe care apoi a

⁴ Colonel D. Rădescu, op. cit., p.5.

OPINII, DEZBATERI

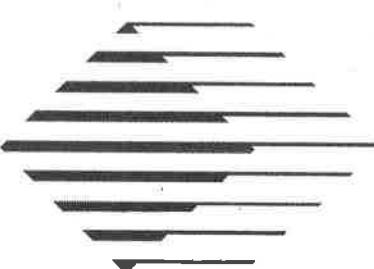
comandat-o în epoca marilor lupte din vara anului 1917, ca și în timpurile grele care au urmat. Țara și armata au avut norocul să aibă, în persoana generalului Prezan, în cele mai grele timpuri, un șef înzestrat cu alese însușiri. Statoric în credință și în ideile sale, spirit cumpănit, calm în mijlocul celor mai tulburate situații, militar cu vederi clare, bucurându-se de o deosebită autoritate, atât față de ai săi, cât și față de aliați, harnic și modest, Prezan s-a devotat exclusiv împlinirii atribuțiilor sale militare, servind țara și pe regele său fără nici o preocupare, ambiție sau veleitate de alt ordin⁵. Apreciindu-se meritele deosebite aduse țării în timpul primii mari conflagrații mondale și activitatea neobosită desfășurată pentru propășirea armatei române și apărarea patriei în anul 1923 generalul Constantin Prezan și generalul Alexandru Averescu au fost primiți în rândurile membrilor de onoare ai Academiei Române din București. Susținând propunerea făcută de mai mulți academicieni în legătură cu primirea celor doi bravi generali și comandanți de oști în forumul oamenilor de știință din țara noastră, Andrei Rădulescu spunea: „Prin răspunderea grea ce au luat asupră-le, prin priceperea lor, prin munca depusă, prin patriotismul lor, au contribuit într-o largă măsură la înfăptuirea idealului nostru național. Pentru această activitate socotim că Academia Română trebuie să-l cinstească, primindu-i în sânul ei ca membru de onoare. Am fi nedrepti dacă la faptele lor de arme n-am adăuga și marea contribuție a lor la publicistica militară prin intermediul căreia a luat parte la dezbaterea unei problematici majore legată de teoria instruirii trupelor și ducerii războiului”.

În anul 1930 a fost înaintat, la gradul de mareșal al armatei române grad care până la acea dată nu-l deținuse nici unul dintre generalii oștirii române. La respectabila vîrstă de 80 ani a fost martorul atât al pregătirilor făcute cât și al dezlănțuirii celui de-al doilea război mondial. A decedat la 27 august 1943, în vîrstă de 82 ani, cu

numai doi ani înaintea victoriei asupra Germaniei naziste.

„Mareșalul Prezan - arăta colonelul D. Rădescu - personifică figura marilor căpitani, cultivat de o rară exactitate și înaltă moralitate, cu doi ochi ce pătrund până în adâncul sufletului plin de bunătate și îngăduință. Felul său cumpătat de a vorbi, de o rară politețe cu lumea, știa să facă în anumite clipe gesturi care nu se pot uita. Stăpânit de ambiție, leal cu adversarii, sincer cu subordonații pe care niciodată nu i-a privit de sus. În toată activitatea sa nu s-a socotit o ființă superioară față de cei cu care venea în relații, din contră, se străduia să fie la înălțimea tuturor. dezinteresat până la sacrificiu, urmărea numai îndeplinirea nevoilor oștirii sau ale țării fără a se gândi la împlinirea preocupărilor sale personale. Curtenitor și drept, sever numai când trebuia, iată ce l-a făcut să se deosebească în felul său de a comanda. Darul de căpătenie al acestei de seamă figuri militare românești a stat în aceea că a știut să cunoască oamenii să-și aleagă colaboratorii, dându-le toată libertatea de muncă!”⁶

Într-adevăr, aşa cum mareșalul Alexandru Averescu a intrat în istoria neamului român ca o personalitate a armatei și a cavaleriei române, tot aşa mareșalul Constantin Prezan prin pregătirea sa ca infanterist și genist, prin tot ce a făcut pentru țară și armata sa în timpul primului război mondial a rămas în filele acestei istorii o mare personalitate militară și deopotrivă o figură reprezentativă a infanteriei române și a trupelor de geniu.

⁵ Constantin Khirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României, 1916-1919*, București 1989, p. 18.

⁶ D. Rădescu, Op. cit., p.4.